

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

**Uradno glasilo
Slovenske kmetijske družbe.**

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto.
Posamezna številka stane 40 v.
Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inerat na vsi strani 300 K, na 1/2 strani 150 K, na 1/3 strani 100 K, na 1/4 strani 50 K, na 1/8 strani 25 K in na 1/16 strani 13 K. Udom 10 % popusta. Vsaka vrsta v „Malih naznanilih“ stane 90 v.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe;
tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3. — Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 19-23. Ljubljana, 15. decembra 1919. Letnik XXXVI.

Obseg: Naznanilo kmetovalcem. — O potrebi poznati zgodovino domačega (slovenskega) kmetijstva. — Izid letošnje vinske letine v Sloveniji in kupčijske razmere. — Kako določamo sladkor v moštu. — Doba setve ozimnega žita. — Grobokopl našega vinogradništva. — Odredba glavnega poverjenika za agrarno reformo v Sloveniji gledé letošnje oddaje zemlje v zakup. — Vprašanja in odgovori. — Poročila podružnic Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani. — Kmetijske novice. — Uradne vesti. — **Konjerejec:** Bodoče smernice naše konjereje. — Ogleđovanje in premovanje konj. — Uradne vesti konjerejskega odseka. — **Inserati.** — Družbene vesti.

Zvišana udnina za l. 1920.

Vsled silne druginje vseh predmetov, kateri je vzrok neprestano padanje vrednosti krone, bo morala kmetijska družba letos doplačati samo za tisk in papir „Kmetovalca“ nad 50.000 K, četudi je imela nad 25.000 udov. Cene papirju, tisku in drugim potrebščinam so se celo leto neprestano tako dvigale, da bo stalo družbo samo izdajanje „Kmetovalca“ mnogo več, kot znaša udnina. Cene pa še vedno rasejo.

Z ozirom na to dejstvo je glavni odbor v svoji seji dne 16. oktobra t. l. proti naknadni potrditvi po občnem zboru sklenil zvišati udnino na 16 K, od ktere pa dobe podružnice v kritje svojih upravnih stroškov 4 K.

Družba sama si obdrži od udnine le 12 K, ki jih bo potrebovala za tisk in izdajanje „Kmetovalca“

Slovenska kmetijska družba.

in še pri tej vsoti bo morala zanj doplačevati, ker se bo tisk vsled uspeha stavke tiskarskih nameščencev zopet znatno podražil.

Z czirom na razne neutemeljene pritožbe, ki prihajajo z dežele, češ da se hoče družba okoristiti z višjo udnino, odgovarjamo samo sledeče: *Komur se ne zdi škoda plačati 16 K za liter vina, pač mu je pa udnina 16 K previsoka*, ki mu donaša zraven strokovnega lista „Kmetovalca“ tudi razne druge ugodnosti, ki jih dobi od družbe, kakor modro galico, žveplo, sladkor, semenska žita, umetna gnojila, krmila itd. po najnižji ceni, *ta ne zasluži, da bi ga družba upoštevala.*

Ker je promet z vsemi kmetijskimi potrebščinami prost, bo družba odslej oddajala svoje gospodarske potrebščine udom po znižani ceni, neudom pa le tedaj, če jih bo imela preveč in le za polno ceno.

O potrebi poznati zgodovino domačega (slovenskega) kmetijstva.

Kdor hoče govoriti, pisati ali poučevati o kmetijstvu, zlasti pa tisti, ki hoče kritično razpravljati o

sedanjem stanju kmetijstva v Sloveniji, mora poznati zgodovinski razvoj kmetijstva in njegove produkcije.

Naši kmetijski veščaki, ki so nastavljeni za delo, ki je razširjeno na celo Slovenijo, večinoma tega znanja še nimajo, kajti Kranjci so preveč očno živeli od

bivše Štajerske in Štajerci od bivše Kranjske, bilo je malo stika med obema kronovinami, med katerima je bil takorekoč strokovni kitajski zid in zato so veščaki druge razmere prav malo poznali.

Kmetijski potovalni učitelj pa mora vrhutega prav dobro poznati krajevne kmetijske razmere in še posebej psiho poslušalcev posameznih pokrajin, ki je silno različna; vse to se da seveda šele z večletnim proučevanjem in s poučno prakso pridobiti, pri čemer pa tudi ne sme manjkati dobre volje se neprestano pri kmetovalcih samih poučevati o njih nazorih in o njih mišljenju.

Slovenski kmetijski veščaki, ki so poklicani delovati za pospeševanje kmetijstva v celi Sloveniji, so dolžni poznati kmetijske razmere vsaj v glavnih potezah cele Slovenije.

Kako pa te razmere poznati? S proučevanjem sedanjih razmer, s študiranjem vse tozadevne literature, spisov po raznih registraturah in s predelanjem in primerjanjem kmetijske statistike vseh let takodaleč nazaj, kakor le gre. Tudi stari strokovni spisi, ki so raztreseni v raznih strokovnih in nestrokovnih listih, niso v to svrhu brez vrednosti, seveda se pa morajo prav presojati.

Kmetijski veščak, ki je nastavljen v kaki centrali, je dolžan z osebnim ogledom na licu mesta se poučiti o kmetijskih razmerah svojega delovnega območja. Prav gotovo bo slabo vozil tisti kmetijski veščak v kaki vseslovenski strokovni centrali v Ljubljani, ali v vladni v Beogradu, če mu niso znane v glavnih potezah kmetijske razmere cele Slovenije, zgodovinski razvoj kmetijstva, razvoj in sedanje stanje kmetijske produkcije. Samo s proučevanjem na licu mesta se ne da kmalu kaj prida doseči; zgodovinskega razvoja kmetijske produkcije se na tak način sploh ne da naučiti, zato ga je posebej proučevati.

Literatura o zgodovini slovenskega kmetijstva ni le silno raztresena, ampak je malokateremu od naših slovenskih strokovnjakov znana, ker je nimajo na razpolaganje, oziroma ker jim je težko ali jim sploh ni pristopna. Vire za proučevanje kmetijskega razvoja v bivši Kranjski, je najti večinoma v Ljubljani, kjer jih ni težko zaslediti, dočim so tozadevni viri za Štajersko in Koroško največ v Gradcu, odnosno v Celovcu, kar bo delalo pri zasledovanju vsekako večje težave.

Dokler nimamo spisane zgodovine kmetijstva in njegovega razvoja ter opis sedanjega stanja kmetijstva s pridejanimi statističnimi podatki za celo Slovenijo, je dolžnost vsakega javno delujočega slovenskega veščaka, da se po možnosti skuša v tej smeri sam poučiti, drugače je pa z vso silo uradno na to delati, da pridemo do take tiskane zgodovine z vsemi potrebnimi podatki.

Do te opozoritve me je privedlo dejstvo, ko sem čul ali bral strokovna mnenja, ki imajo veljavo le za majhen kos, ne pa za celo ozemlje Slovenije, dasi je bilo dotično mnenje za vso Slovenijo generalizirano, zlasti pa dejstvo, da se najdejo kritiki našega kmetijstva, ki poznajo zgodovinske in sedanje kmetijske razmere v pokrajini, ki je komaj tako velika kakor sega oko raz ljubljanskega gradu in v svoji kritiki (bolje rečeno v svojih neumestnih psovkah) zamenjajo Kranjsko (odnosno majhen ljubljanski politični okraj) s celo Slovenijo, dasi veliko večji del Slovenije leži tamkaj, kjer sta enkrat bili provinci Štajerska in Koroška s prav posebnim in s popolnoma drugačnimi kmetijskimi razmerami. Res so v imenovanih dveh provincah, zlasti v dunajski centrali, večinoma odločevali

nemški veščaki, a veščaka ne smemo presojati po njegovi narodnosti, temveč po njegovem znanstvenem delovanju in zato bomo morali iskati vire za zgodovino slovenske kmetijske produkcije tudi v precejšnji meri v nemških knjigah in spisih.

Gustav Pirc.

Izid letošnje vinske letine v Sloveniji in kupčijske razmere.

Letošnja vinska letina je v Sloveniji (Štajersko-Kranjsko) kvantitativno vobče povsod nepričakovano neugodno izpadla; kvalitativno pa še dokaj dobro, izvzemši od navadnih črnih vrst, ki pozno odganjajo in pozno dozoriyo. Še septembra je kazalo primerno ugodno, toda vsled oktobra nastopivšega mraza in deževnega vremena je pričelo grozdje naenkrat močno gniti in odpadati, tako da so bili vinogradniki primorani, hitro vse potrgati, da si vsaj nekaj rešijo. Pridelek se je vsled tega skrčil približno na polovico od lanskega, ponekod celo na četrtino.

Po 12. oktobru trgano grozdje je imelo po Dolenjskem in sosednjem Štajerskem 13,5 — 14,5% (črnina), belo pa povprečno 15 — 16% in boljših belih vrst (silvanec, burgundec, rulanec) 17 — 19 odstodkov sladkorja po Klosterneuburški mostni tehtnici; kisline pa sorazmerno s sladkorjem od 7 — 11 od tisoč.

Potemtakem bodo imeli razviti mošti odnosno vina povprečno 8,5—9, oziroma 10—12% (volumnih odstotkov) alkohola. Torej bodo vina iz boljšega, skrbno sortiranega in pravilno spravljenega grozdja glede dobrote še lanskega prekosila, zlasti ko izgube še nekoliko preobilne kisline.

V ljutomerskem okraju je kvaliteta še boljša.

Kdor je dobil pravočasno sladkor za cukranje mošta in je tega kipečemu moštu dodal, si je svoj pridelek znatno izboljšal.

Potrebno bo pa vsekakor nadaljno in pravilno ravnanje z letošnjim moštom, zlasti z onim iz guilega in blatnega grozdja. Prvo pretakanje bo treba izvršiti takoj, ko mošt burno prekipi in se glavna godlja s sede, v kateri je poleg galice, žvepla in blata tudi mnogo vinsko dobroto kvarljivih gliv. S tem, da se ta godlja predčasno odstrani ter da pride še kipeči mošt z zrakom v dotiko, pokipi potem še bolje in hitreje ne da bi na moči kaj izgubil, ter se viški okus znatno izboljša.

Vsled majhnega pridelka se je cena staremu vinu dvignila in tudi za mošt se zahteva po Dolenjskem že sedaj 8—10 K, v ljutomerskem okraju celo 12—14 K za liter.

Ker so cene tudi v drugih tuzemskih in inozemskih kronovinah tako bajne in ker so tudi prevozne razmere še jako nezanesljive in komplicirane, se vinske kupčije povsod prav slabo razvijajo. Nekoliko zmernosti in popustljivosti v tem trgovskem oziru bi bilo pač želeli.

F. Gombač.

Kako določamo sladkor v moštu.

Za nakup mošta, kakor tudi zato, da vinogradnik že v naprej vé, kakšna bo kakovost njegovega vina, je treba vedeti, koliko sladkorja da vsebuje vinski mošt.

To se da najenostavneje določiti z *moštno tehtnico*. Moštne tehtnice poznamo najrazličnejše sestave, a za določanje sladkorja v moštu ste pripravni zlasti dve, in sicer Klosterneuburška ali Babova moštna teht-

nica (sestavljena po ravnateljju državne višje vinarske šole v Klosterneuburgu, baronu Babo) in pa Oechslejeva moštna tehtnica (sestavljena po nemškem kemiku Oechsleju, beri Eksleju).

Prva tehtnica je bila v rabi po vsej bivši Avstro-Ogrski, medtem ko drugo rabijo večinoma le v Nemčiji. Obe tehtnici ste araeometri ali gostomeri, to so v spodnjem koncu razširjene in s svincem ali z živim srebrom obtežene cevke, v katerih v ožjem gorenjem koncu je vdelana merilna lestvica.

Taka cevka plava v pokončni legi v tekočini, v kateri se tembolj globoko pogrezne, čimbolj redka je tekočina. Odtod ime gostomer.

V čisti vodi se pogrezne gostomer do točke 0, v vodi pa, v kateri je raztopljena kaka snov, ki jo dela bolj gosto, n. pr. sladkor, ne tako globoko in štrli tem višje iz tekočine, čim gostejša je tekočina.

Klosterneburška moštna tehtnica je tako sestavljena, da kaže v 14° R (17,5° C) toplom vinskem moštu, koliko odstotkov sladkorja mošt vsebuje, to je koliko kilogramov sladkorja je v sto litrih mošta. Ako hočemo iz sladkorja preračunati alkohol, ki ga bo po končanem kipenju vsebovalo vino, pomnožimo odštete odstotke sladkorja s $\frac{1}{10}$ (0,6), nakar dobimo volumne ali prostorninske odstotke alkohola. Ako kaže mošt na pr. 15% sladkorja po klosterneburški moštni tehtnici, preračunimo $15 \times 0,6 = 9$ vol% alkohola, to je v 100 litrih vina iz tega mošta, bo 9 litrov čistega alkohola.

Boljše moštne tehtnice imajo vdelan toplomer. Ako kaže ta nadnormalno toploto mošta, tedaj nad 14° R, oz. nad 17,5° C, potem se za vsake 2 stopinji toplote prišteje $\frac{1}{10}$ % k temu, kar kaže moštna tehtnica. Ako je toplota nižja (pod 14° R), se pa ravno toliko odšteje, kajti mrzla tekočina je vselej gostejša kot topla.

Kadar mošt tehtamo, ne sme še kipeti, kajti potem bi nobena tehtnica prav ne kazala. Mošt mora biti čist, brez velike goščave, zato ga pred tehtanjem precedimo skoz platno ali filtrirni papir. Pri klosterneburški moštni tehtnici odštevamo vodoravno, to je v višini tekočine v merilni posodi. Za merilno posodo je najbolj pripravna steklena valčasta posoda, visoka lakih 30 cm.

Oechslejeva moštna tehtnica ne kaže, kolikor je sladkorje v moštu, temveč kaže specifično težo mošta, samo da izpušča stotine.

Liter čiste vode tehta 1 kg ali 1000 gr, liter mošta tehta več, to je nad 1000 gr. Koliko gramov nad tisoč tehta mošt, to nam kaže Oechslejeva tehtnica. Če tedaj odštejemo na njej 80, vemo, da tehta liter mošta 1080, tedaj za 80 gramov več kot liter vode, oz. da je specifična teža tega mošta 1080.

Ako delimo stopinje Oechslejeve tehtnice s štirimi in odštejemo tri (po obrazcu $\frac{\text{Oechsle}}{4} - 3$) dobimo odstotke sladkorja v moštu.

Če kaže tedaj Oechslejeva tehtnica 80, vsebuje mošt ($80 : 4 = 20 - 3 =$) 17% sladkorja. Tam, kjer kaže Oechslejeva tehtnica 80, bi tedaj kazala Klosterneburška tehtnica 17.

Ako hočemo preračunati, koliko alkohola bo imelo vino iz takega mošta, ga preračunimo lahko iz stopinj Oechslejeve tehtnice na sledeči način. Ako delimo stopinje Oechslejeve tehtnice z desetimi ($\frac{\text{Oechsle}}{10}$), dobimo težne odstotke alkohola v bodočem vinu. V zgornjem slučaju bo imelo vino tedaj ($80 : 10 =$) 8

težnih odstotkov alkohola, torej 8 kg alkohola v 100 l vina. Ker je pa alkohol lažji kot voda in tehta liter alkohola blizu 800 g, preračunimo lahko težne odstotke alkohola v prostorninske ali volumne, ako jih pomnožimo $\frac{1}{4}$. V zgornjem slučaju bomo torej računali $8 \times \frac{1}{4} = (8 \times 5 = 40 : 4 =)$ 10 vol% alk. Mošt, ki kaže 80° po Oechsleju, bo dal, kadar popolnoma pokipi, 10 prostorninskih odstotkov alkohola, to je 10 l alkohola v 100 litrih vina.

Po Oechslejevi moštni tehtnici se odšteva v vodoravni legi moštne površine, torej enako kot pri Klosterneburški. Tehtnica kaže prav pri 12° R ali 15° C. Ako je mošt mrzlejši, odštejemo na vsakih 5° C toplote eno stopinjo Oechsle, ako je pa toplejši, ravno toliko prištejemo.

Tehtanje mošta z navadno trgovinsko tehtnico. Ako razumemo, kaj je specifična teža mošta, oziroma ako poznamo Oechslejevo moštno tehtnico, potem bomo lahko razumeli, da se da sladkor v moštu določiti tudi s pomočjo navadne trgovske tehtnice, če je le količjak zanesljiva.

Vzemimo prazno, približno 1 liter držečo steklenico z ozkim grlom in jo iztarirajmo tako, da kažeta jezička tehtnice ravnotežje. Nato napolnimo posodo s čisto, mrzlo vodo, najbolje z deževnico, in jo postavimo na eno skledico tehtnice. Na drugo skledico tehtnice denimo utež 1 kg. Če smo napolnili v steklenico natančno en liter vode, mora tehtati ravno en kg. Če je kaj razločka, dolijemo ali odlijemo toliko vode, da tehta steklenica z vodo 1 kg. Mesto, do kamor voda v steklenici seže, si natančno zaznamujemo, in sicer najenostavneje na ta način, da tik ob površini vode prilepimo zunaj na steklenici ozek košček papirja, kojega gornji rob leži v višini vodne površine v steklenici.

Nato izlijemo vodo in napolnimo steklenico s precejnim, še nekipečim moštom natančno do one višine, do katere je stala voda. Videli bomo, da je mošt težji od vode. Sedaj dodenemo toliko utež, da kažeta tehnična jezička zopet ravnotežje. Koliko gramov tehta mošt nad en kilogram, to so stopinje Oechslejeve moštne tehtnice. Ako jih delimo s štirimi in odštejemo tri, dobimo odstotke sladkorja v moštu. Ako jih delimo z 10, dobimo težne odstotke alkohola v bodočem vinu. Ako pa težne odstotke alkohola pomnožimo s $\frac{1}{4}$, izvemo, koliko volumnih odstotkov alkohola bo vsebovalo vino iz tega mošta.

B. Skalický.

Doba setve ozimnega žita.

Doba setve ozimnega žita je odvisna predvsem od podnebnih razmer posa neznih pokrajin. Čim daljšo jesen in mirnejšo zimo ima kak kraj, tem pozneje se lahko izvrši setev. Poleg tega pa je pri setvi upoštevati tudi posamezne rastlinske vrste in kakovost zemlje. V splošnem je sretovati, da rastline, ki rasejo spomladi hitro v višino, vsejemo v jeseni nekaj preje, tako da se že v jeseni zadostno okrepijo in potem potrebno razrasejo. Zato se seje navadno ozimno rž nekaj preje kakor pa ozimno pšenico, še preje pa ozimni ječmen. Slednjega se seje tudi preje z ozirom na njegovo občutljivost napram prezgodnjim jesenskim mrazom. Čim občutljivejša je kaka rastlina napram mrazu, tembolj je skrbeti za to, da se še do zime potrebno okrepi. Ozimno žito sejemo pri naših podnebnih razmerah v manj hribovitih krajih, ravninah in dolinah v drugi polovici septembra ali pa v začetku oktobra, dočim v

gorskih pokrajinah v začetku septembra ali pa celo koncem avgusta. Le izjemoma se seje včasih vsled slabih podnebnih razmer ozimna rž v drugi polovici ali pa koncem oktobra. Taka pozna setev seveda nikakor ni primerna, ker je zlasti pri rži gledati na to, da se takoj v zgodnji spomladi lahko razrase. S tem se doseže ne le boljša izraba zimske vlage, temveč tudi boljši razvoj rastline same.

Omeniti je poleg tega tudi dejstvo, da potrebuje rž v posameznih dobah razvoja manj topline kakor pa pšenica. Vsled tega preide prva, ako je zadosti toplo, spomladi z ene dobe razvoja v drugo, to je v dobo, ko začne tvoriti steblo, kar zamore škodovati zlasti v slučaju, da se ni rastlina potrebno zakoreninila. Ako primerjamo pridelke ozimne in jare rži na eni, ter ozimne in jare pšenice na drugi strani, vidimo, da so razločki v množini pridelka pri rži večji kakor pa pri pšenici. To je pač deloma v zvezi z okoliščino, da je jara rž vsled višje toplote, ki se pojavlja včasih že v zgodnji spomladi, primorana tvoriti steblo preje, kakor pa jara pšenica. Slednja se vsled tega lahko do dobe, ko začne poganjati steblo, bolje razvije, kar ima vpliv tudi na daljši razvoj rastline in s tem na pridelek. Pozno sejana ozimna rž na tem tudi ni dosti boljša, zlasti če se zemlja spomladi hitro ogreje. Poleg tega je pozno sejana rž tudi bolj izpostavljena mrazom, kakor pa pravočasno sejana.

Ozimno pšenico sejemo navadno pozneje kakor pa ozimno rž, kajti prva gre spomladi pozno v steblo, zato se do te dobe vsekakor lahko potrebno okrepi. Vrhutega pa pozno sejana pšenica ni v taki meri izpostavljena mrazom kakor pa rž. Pšenica namreč razvije svoj spodnji del globoko v zemlji, tako da jo tudi suhi mrazi, ki povzročajo rahljanje zemlje, ne spravijo na površje, dočim se to pri rži večkrat dogodi. Pšenico lahko vsejemo tudi v mokrejšo zemljo, s katero je zlasti računati pri setvi v pozni jeseni. V ostrih gorskih krajih, v kolikor je mogoče tu gojiti pšenico, je to v jeseni čimprej zasejati, kajti zgodnja setev je tu potrebna že vsled tega, da se tej rastlini na ta način podaljša vegetacijska doba in s tem doseže, da ima rastlina na razpolago več kalorij za rast potrebne toplote, (večjo množino toplote), katere v takih krajih pšeničnim rastlinam navadno primanjkuje. V mirnejših in toplejših krajih se seje pšenica včasih v novembru ali pa celo v decembru. Ni seveda izključeno, da tako pozno vsejana ozimna pšenica vzkali šele spomladi. Proti mrazu občutljivejše pšenične vrste je sejati seveda preje. Omeniti bi bilo tozadevno razne vrste pšenice Square head (skverhed), ki so se začele v zadnjih letih gojiti tudi po naših krajih. Z ozirom na kakovost zemlje je omeniti, da je na rodovitnejši zemlji sejati v jeseni žito nekoliko pozneje, na slabši zemlji pa nasprotno. Na rodovitnejši zemlji namreč vzrase žito včasih že v jeseni preveč bujno, kar povzroča, da rastline poležejo. Sejati žita, zlasti ozimna, na vlažnih zemljah, je napačno, ker je pridelek na teh popolnoma negotov.

Ce hočemo dobiti dobre in obilne žitne pridelke, je navedene točke vsekakor dobro upoštevati.

Inž. Tavčar.

Grobokopi našega vinogradništva.

V nekem mariborskem listu je bil objavljen te dni sledeči oglas: „Sodarja, dobro izvežbanega v kletarstvu, sprejme takoj *Franjo Čuček*, vinotržec v Ptuj.“

Ta oglas razkriva dosti in dá tudi dosti misliti.

Gospod Čuček je zelo agilen človek in sklicatelj ustanovnega shoda za zvezo vinotržcev iz vse Slovenije ter bo imel pri tej zvezi kot njen organizator tudi dosti govoriti.

Njegove trgovske zmožnosti so najbrže precejšnje, kar dokazuje njegov dosedanji uspeh v raznih panogah trgovine, njegove strokovne znanosti glede umnega ravnanja z vinom so pa bržkone jako slabe, ker se zanaša pri vsem samo na dobro izvežbanega sodarja. Mislim, da vladajo take razmere pri večini naših vinotržcev.

V 18. številki „Kmetovalca“ je priobčil gospod vin. ravnatelj Puklavec članek „Nove smeri v vinoreji“; v tem članku razvija krasne ideje, katere ni le z veseljem pozdraviti, ampak tudi udejestviti, če hočemo, da tekmujejo naša vina uspešno z inozemskimi. Vendar vse pridelovanje tudi najboljših vin ne bo pomagalo prav nič, če bodo vina, ki so jih pridelali izvežbani in strokovnjaško izobraženi vinogradniki, „predelovali in popravljali“ v stroki neuki vinotržci.

Res je, da so za sedaj vinotržci še potrebni, ni pa res, da bi morali ti gledati vedno in povsod samo na svojo korist in se ne ozirati na koristi pridelovalcev. Reelno vinotrštvo vinogradnikom lahko mnogo koristi, še več jim pa nereelno lahko škoduje; tudi nehoté se lahko producenti oškodujejo, n. pr.: če se z vinom ne ravna pravilno, se lahko pokvari dober glas posameznih producentov, pa tudi celega vinskega okoliša.

Mešanje ali rezanje vin je manipulacija, kjer je treba velike izkušnosti in poznavanja raznih vin ter okusa občinstva. Razne vinske napake in bolezni je zdraviti po najnovejših modernih in znanstveno preiskanih metodah, rabiti se mora razne komplicirane stroje in aparate, razna sredstva (n. pr. čistila itd.). Vse to pa naj stori „sodar, dobro izvežban v kletarstvu“. In to se godi na zeleni veji!, to dela priznan, velik trgovec v vinskem kraju. Kaj se šele dogaja pri zakotnih vinotržcih, posebno v krajih, kjer ne uspeva trta!

Čevljar ostani pri kopitu, sodar pri sodu! Tega naj popravlja, naj se pa ne loti vsebine! Zato je treba posebno izvežbanih strokovnjakov.

Vinogradniki naj povsod zahtevajo, da se zakonito določi, da mora imeti vsak vinotržec vsaj po enega strokovno naobrazenega uslužbenca, če ni sam strokovnjak, in da mora vsak krčmar, preden dobi krčmarsko koncesijo, obiskovati kak tečaj, kjer se uči z vinom umno ravnati. Brez tozadevnega spričevala naj se mu ne da koncesije. Potem se ne bo dogajalo, da bi si kdo za drag denar namesto užitka kupil jezo, potem se ne bo lehkomišelnost kvarilo dobro ime najboljših naših vinskih okolišev in olajševalo konkurenco italijanskim in madjarskim vinom.

Vinogradniki pa, ki ste zdaj še od vinotržcev odvisni, pripravljajte se, da se čimprej osnujejo vinarške in kletarske zadruga, katere bodo vodili trgovsko in strokovno izobraženi ljudje in katere bodo delale v Vaš prosep in v Vašo skupno korist, ne pa v korist samo nekaterih kapitalistov.

—a—

Odredba glavnega poverjenika za agrarno reformo v Sloveniji gledé letošnje oddaje zemlje v zakup.

Lastnikom, oziroma upravništvom vseh veleposestev, ki so pritegnjena v zmislu kr. naredbe z dne 21. julija 1919, Uradnega lista šte. 608. v agrarno

reformo, katerim se pa dosedaj ni naznanilo, da se pri njih oddaja v zakup uradoma izvrši:

Na podlagi določb prehodne odredbe z dne 25. februarja 1919, Urad. list št. 61., kr. naredbe z dne 21. julija 1919, št. Urad. lista 608., ter naredbe ministrskega sveta z dne 10. aprila 1919, nadalje vsled telegrafičnega ukaza kr. ministra za agrarno reformo z dne 9. septembra 1919, št. 4842., odrejujem z ozirom na to, da iz tehničnih razlogov uradna oddaja v začasni zakup ni v vseh slučajih izvedljiva, sledeče:

1.) Nobeno poljedelsko zemljišče (njive, vrtovi, vinogradi, travniki, pašniki) ne sme ostati neobdelano, oziroma neizkoriščeno.

2.) Vsak veleposestnik sme obdelovati v svoji režiji le toliko zemlje od svojega veleposestva, kolikor je more obdelovati sam kot strokovni vodja (ekonom) s svojo gospodarsko družino, v katero spada tudi primerno število doslej na veleposestvu zaposlenih nastavlencev in delavcev. Izjema je dovoljena le, če zemlje sploh ni mogoče oddati spodaj navedenim soupravičencem v najem.

3.) Vse poljedelsko zemljišče, ki ga v zmislu točke 2.) ne obdela veleposestnik sam s svojo družino, mora oddati uprava veleposestva še to jesen v najem onim občanom na veleposestvu interesiranih občin, ki se preživljajo deloma ali pa v celoti z obdelovanjem zemlje, pa zemlje sploh nimajo ali pa je imajo manj nego jim je treba za preživetev njihovih rodbin; nihče teh zakupnikov pa ne sme dobiti na podlagi te odredbe več zemlje v zakup, nego je more, vštevši njegovo lastno zemljišče, obdelati s svojo rodbino. Po možnosti naj se upošteva pri oddaji v zakup sorazmerno vsi, ki so upravičeni dobiti zemljo v zakup.

4.) Kot najemniki imajo vselej, zlasti pa v slučaju, da zemlje primanjkuje, prednost dobrovoljci in vojaki, ki so se borili za osvoboditev in ujedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev, invalidi ter vdove in sirote padlih vojakov.

5.) Vsak podnajem je strogo prepovedan.

6.) Oddaja zemljišča v najem potom dražbe je nedopustna.

7.) Najemščina v nobenem slučaju ne sme presegati dosedanje svoje višine ter se sme zahtevati in plačevati le v denarju.

8.) Najemna pogodba se sme glasiti le na eno leto in mora vsebovati pogoj, da velja le, če jo odobri glavni poverjenik za agrarno reformo. Glavni poverjenik za agrarno reformo bo odobril pogodbe, sklenjene v zmislu te odredbe ter jih po preteku te najeminske dobe podaljšal vsem onim kmetovalcem, ki bodo v najem vzeto zemljišče skrbno in dosednji obdelavi primerno obdelali.

9.) Vsak najemodajalec mora sestaviti imenik vseh najemnikov ter v njem navesti razen podatkov o osebi najemnika število udov najemnikove rodbine, živečih v najemnikovem gospodarstvu, skupno površino vseh od najemnika izkoriščanih njiv, travnikov in pašnikov (vštevši njegovo lastno zemljišče), površino na najemodajalčevem posestvu od njega v najem vzete zemlje, višino najemnine, preračunane na 1 ha vsake kulture ter skupno svoto najemščine.

10.) V slučaju utemeljenih pritožb, da se te odredbe niso izvršile, odposlal bo glavni poverjenik na veleposestvo ob stroških veleposestnika strokovnjaka, ki bo oddajo v začasni zakup v zmislu ministrske odredbe z dne 10. aprila 1919, uradoma izvršil ter se bo

v zmislu § 6. te odredbe brezizjemno določila za vsa v najem oddana zemljišča enotna zakupnina v znesku petkratnega kat. čistega donosa.

Pristavlja se še:

Utemeljene, po dotičnih županstvih uradno potrjene pritožbe proti načinu oddaje zemljišč je pošiljati glavnemu poverjeniku za agrarno reformo; v slučaju, da pritožba ne bo upravičena, plača krivce stroške uradnega poizvedovanja.

Oddajo stelje, drv in lesa onim kmetovalcem, katerih potrebščina iz lastnih posestev ni krita, izvrše do nadaljnjih odredb državni nadzorniki kjer obstojajo, in sicer le v najpotrebnejši izmeri. Kjer pa nadzornikov dosedaj ni, naj prijavijo kmetovalci svoje potrebe občinam, ki naj jih skupno in pregledno predlože glavnemu poverjeniku, to pa le glede posestev, ki presegajo 200 ha. Občinam se posebnih uradnih ukazov in navodil o tej zadevi ne bo izdajalo.

Drugi listi naj izvolijo ponatisniti to odredbo z dodatnim pojasnilom glede pritožb ter oddaje stelje, drv in stavbenega lesa.

VPRAŠANJA in ODGOVORI.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na slov. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se vrata med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pisмено, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edino le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natane vprašalčev ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na lista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista: na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pisмено, če je pisnu priložena 1 K v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojniškemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morelo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh, večjih zelnaršnih skoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 107. Kako se zdravi živinska bolezen, ki jo naši koroški kmetovalci imenujejo „ramor“? Na spodnji čeljustni kosti se namreč pri nekaterem govedu pojavljajo trde koščene bule, ki hitro rasejo ter se končno zgnojijo. (E. R. v Z.)

Odgovor: Bramor, ali kakor ga Vi imenujete ramor, je nevarna kostna bolezen, ki se pojavlja navadno na spodnji čeljusti. To bolezen povzroča neka gliva cepeljivka, ki razjeda kost, vsled česar prizadeva živali hude bolečine. Bramor je mogoče ozdraviti le na ta način, da se prepreči nadaljnji razvoj teh škodljivih gliv, kar se pa da izvršiti le potom temeljite operacije po živinozdravniku. Operacija ima uspeh le v slučaju, ako se takoj izvrši, ko se je začel bramor razvijati, dočim je pozneje navadno brezuspešna.

T.

Vprašanje 108. Scalnica moje govedi je, odkar se ta pase, pomešana s krvjo. Vprašam, kaj je vzrok krvomočnosti pri govedih in kako je to bolezen zdraviti? (M. B. v C.)

Odgovor: Vzrokov krvomočnosti je več. Če gre od živali scalnica, ki je pomešana s strjeno krvjo, potem je to v zvezi z obolelimi obistmi in se pojavlja pri živalih ki uživajo kake ostre, oziroma strupene rastline ali pa igličevje. Ako pa pušča žival scalnico, v kateri je kri enakomerno razdeljena, tedaj prihaja to najbrže od zastrupljenja, ki ga povzroča znani klop. Ta živi po gozdnih in travnih listih, zlasti na mokrih krajih in vlažnih senožetih ter logih. Na paši zlese ta mrčes po dlaki živali do kože, katere se trdno priklupi ter izsesava iz nje hranilne snovi. Pri tem okuži z nekim stopenim sokom kri, ki se začne razkrajati kar onemogoči pravilno delovanje obisti, katere slednjo

prepuščajo v scalni mehur, kjer se pač zmeša s scalnico. V zimskem času so vzrok krvomočnosti navadno strupena zelišča zlasti prisadnik, ki se nahaja v senu, katero pribaja z zapleveljenih travnikov. Kot domače zdravilo na krvomočnosti obbolele živali, se uporablja kislno mleko, ki se je poklada živini do 3 litrov na dan. T.

Vprašanje 109. V zadnjem »Kmetovalcu« je objavljeno, da ima družba v zalogi kostno moko. Vprašam, kakšno umetno gnojilo je kostna moka in kakšen je njen učinek? (S. F. v N.)

Odgovor: Družba ima v zalogi surovo kostno moko, ki vsebuje 20—24% fosforne kisline in okoli 3—4,5% dušika. Učinek tega gnojila, zlasti ker vsebuje tudi nekaj maščobe, je počasen, traja pa vsekakor daljšo dobo, kajti organske snovi tega gnojila le počasi segnijo in fosforokislino apno izpremeni v spojino, v kateri je potem rastlinskim koreninam direktno dostopna. Učinek tega gnojila je temvečji in boljši, čim fineje so kosti zmlate. Najboljša oblika kostne moke je razklejana kostna moka, ki vsebuje le 1% maščobe. Kostna moka je predvsem gnojilo za lažje zemlje, v katere ima dostop za dihanje korenin in življenje koristnih talnih bakterijev potrebni zrak. Koreninice, kakortudi talne bakterije izločujejo pline in kisline, katere pretvarjajo hranilne snovi pridane gnojila v primerno, koreninam dostopno obliko. V takih zemljah je včasih celo bolj na mestu kakor pa superfosfat, ki se iz zemlje kaj rad izpira. Vsled počasnega razkrajanja je kostna moka predvsem umestna za gnojenje ozimnega žita. T.

Vprašanje 110. Kaj je vzrok, da se nahajajo sedaj po porodu v telčniku moje krave neke vrste gobe? Domnevam, da mora imeti krava najbrže kako bolezen in prosim pojasnila in pouka, kako naj to bolezen zdravim ter pripomnim, da je novorojeno tele popolnoma zdravo. (D. B. v C.)

Odgovor: Tele se razvije v telčniku iz oplojenega jajčeca. Razvijajoči se plod je povit v jajčne kože, ki so napolnjene z neko tekočino. V tem povelju ali mehuru se razvija plod do poroda. Pri porodu se pokaže najprej del tega mehurja, ki končno počne. Pri tem izteče iz njega že preje omenjena tekočina, ki napravi rodila opolzla ter na ta način olajša porod in s tem zvezane bolečine matere. Jajčna koža ali mehur ostane po porodu še nekaj ur v telčniku in se šele naknadno izloči kot trebilo. Da se more plod v maternem telesu razviti, potrebuje hrane. V to svrhu se nahajajo na sluzni strani telčnika kakortudi na vnajni strani jajčne kože majhnim gobam podobni izrastki, ki se tekom razvoja ploda zelo povečajo. Gobe telčnika in jajčne kože so v medsebojni zvezi. Potom žil dovodnic se potem po teh gobah in po popkovini dovaja za razvoj plodu potrebna hrana. Kakor je iz opisanega razvidno, so te gobe nekaj popolnoma naravnega in torej v nikaki zvezi s kako boleznijo. Te gobe se po porodu kmalu skrčijo v majhne gumbom podobne stvore. T.

Vprašanje 111. Med družbenimi vestmi »Kmetovalca« je naznanilo, da ima družba v zalogi lanene tropine in zato vprašam, kakšno hranilno vrednost imajo lanene tropine in v kakšni količini jih je mogoče pokladati goveji živini? (R. T. v C.)

Odgovor: Lanene tropine vsebujejo okrog 30% beljakovin, 31% ogljikovih vodikov, 6—8% tolščice ter 11% vode. Z ozirom na obilno vsebino dobrih in cenih hranilnih snovi, so lanene tropine izborno močno krmilo za vse vrste domačih živali. Pitani goveji živini in živini za delo, se pokladajo zmešane z objemno krmo 3—4 kg na glavo in dan, mlečni živini, z ozirom na to, da dobi mleko in tudi maslo okus po lanenem olju, ako se jih poklada večje količine, le do 2 kg, teletom pa po starosti od 1/4—1 kg

na glavo in dan. Lanene tropine so izborno krepilno sredstvo za slabotno in bolno živino, zato je njih uporabo v gospodarstvu vsekakor toplo priporočati. Posebno pa hasnijo mladi živini, teletom, ker jim je taka krma nudi nadomestilo za mleko, ki so je dobili v prvotni dobi. Lanene tropine so za teleta najboljša krma, ker pospešujejo raščo kosti in mišic, kakor sploh ugodno vplivajo na razvoj živali v mladostni dobi, ki je merodajna za vse življenje živine. T.

Vprašanje 112. V zalogi imam še nekaj superfosfata, ki bi ga rad v svrhu gnojenja k ozimnemu žitu zmešal z apnenim dušikom. Vprašam, ali se sme mešati superfosfat z apnenim dušikom? (E. N. v F.)

Odgovor: Rastlina potrebuje za svojo prehrano predvsem tri nikakor nadomestljive hranilne snovi, in sicer dušik, fosforno kislino in kalij. Z ozirom na že v zemlji se nahajajoče hranilne snovi, ki se jih je dodalo z gnojili rastlini, katera se je preje gojila na istem polju, je potrebno eno ali drugo hranilno snov nadomestiti, oziroma dopolniti. Žitnim rastlinam je predvsem potrebna večja količina lahko dostopne fosforne kisline, potem pa kalija in dušika. S superfosfatom dodamo zemlji fosforno kislino, z apnenim dušikom pa dušik. Glede gnojenja s temi gnojili je omeniti, da jih iz sledečih vzrokov nikakor ni med seboj mešati: V superfosfatu se nahaja fosforna kislina v spojini, ki je v vodi raztopljiva in ki lahko služi rastlini takoj za hrano. Kakorhitro pa pride ta fosforna spojina v dotiko z apnom ali pa železnim oksidom, se pretvori v spojino, ki je v vodi le deloma ali pa sploh neraztopljiva in vsled tega ne more služiti rastlini kot hrana. Apneni dušik, kakor priča že ime samo, vsebuje apno. Ako bi mešali superfosfat z apnenim dušikom, bi se torej izvršil gori navedeni kemijski pojav, vsled česar bi prišel rastlini v prid le dušik, nikakor pa ne neobhodno potrebna fosforna kislina. Z navedenima gnojiloma je torej mogoče gnojiti le na ta način, da se trosi apneni dušik tri tedne poprej, dočim superfosfat neposredno pred setvijo. T.

Vprašanje 113. Slišal sem, da se mora trositi apneni dušik zaradi svojega jedkega učinka na rastline, 14 dni pred setvijo. Ker bi se to gnojilo v dobi neugodnih vremenskih razmer sploh ne moglo uporabljati, zato vprašam, ali bi bilo mogoče apneni dušik pripraviti na kakšen način tako, da bi se po gnojenju z istim lahko takoj sejalo? (T. M. v J.)

Odgovor: Apneni dušik je strupeno gnojilo, vsled česar bi, ako bi prišlo seme ali pa rastlina z njim v dotiko, zamoglo tem škodovati. Da se škodljivemu učinku izognemo, ga trosimo 14 dni pred setvijo, kajti tekom te dobe se strupena kemijska spojina, v kateri se nahaja dušik, potem talnih bakterijev in s sodelovanjem zraka pretvori v spojino, ki služi potem rastlini kot hrana. Ker pa včasih iz enega ali pa drugega vzroka ni mogoče trositi apnenega dušika 14 dni pred setvijo, zato se priporoča zmešati to gnojilo tri tedne pred setvijo z manjšo količino prsti ali pa zemlje sploh in nakopičiti na to celo zmes v večji kup (nekak kompost ali mešanec) pod kakim pokritim prostorom. Po naznačeni tritedenski dobi se ta zmes raztrosi in za setev pripravljeno seme takoj lahko poseje. T.

Vprašanje 114. Udje tukajšnje podružnice se pritožujejo, da se je letos oddajala modra galica, ki je prav slabo učinkovala, zato prosimo, za drugo leto priskrbeti strokovnjaško preiskano blago, ki bo dobro, in sporočiti, kakšne sestave je tista modra galica, ki proti peronospori na trti ne učinkuje. (K. P. v Z.)

Odgovor: Kmetijska družba je letos oddajala galico, ki je bila uradno preiskana ter je glasom preiskave vsebovala 96 do 100% čistega žveplenokislega bakra (t. j.

čiste modre galice) in ostanek pa je bila voda, oziroma snovi, ki niso učinka modre galice prav nič ovirale. En del modre galice na poldrugi milijon delov vode, t. j. 1 kg galice na 15.000 hektolitrov vode že dá toliko močno strupeno raztopino, da more uničiti kaleče trse peronospore, če se škropljenje prav in pravočasno izvrši. Ker se pa navadno vzame na 100 litrov vode poldrugi do dva kilograma galice, je pa učinek še bolj zanesljiv, in če ga ni, ni galica vzrok, ampak vinogradnik, ki ni prav ravnal. Vsako očitanje kmetijski družbi, da ni oddajala dobre galice, je neupravičeno in čudno se nam zdi, da take pritožbe, kakor Vaša, prihajajo samo s Štajerskega. Opozorimo Vas na spis v 10. številki letošnjega »Kmetovalca« na strani 112. pod naslovom: »Najnovejše in najvažnejše izkušnje glede zatiranja peronospore in paleža«.

Vprašanje 115. V »Gospodarskem navodilu« št. 29, ki ga je izdala Slovenska kmetijska družba, je govor o »vnetju vimena ali volčič na vimenu«. V tem navodilu so navedene tri vrste volčiča na vimenu, in sicer prvič »volčič vsled prehlajenja«. Ker se največkrat domneva, da krava dobi volčič vsled prehlajenja, vendar ni v imenovanem navodilu nikakega govora o prehlajenju, zato vprašam, ali je v navodilu izpuščen tisti volčič, ki ga povzroči prehlajenje? (A. P. v L.)

Odgovor: Volčič na vimenu zakrivijo v prvi vrsti škodljive glive, ki na en ali drug način zaidejo skozi sesek v vime, če najdejo tamkaj ugodna tla za razvoj, oziroma dobe priliko kot koloidno telo se razvijati in s trupom, ki ga tvorijo, osmotsko zaiti, v celično tkanino. Te glive najdejo ugodna tla v notranjščini vimena vsled kakih poškodb in zlasti vsled katara. Katar je pa mnogokrat posledica prehlajenja, ki sicer sam zase nikakor ne povzroči volčiča, ampak naredi žival le dovzetno za zastrupljenje potom tozadevne glive in le tako je razumeti, da je prehlajenje pravzaprav povod volčiču, a pravi vzrok so glive. Dotični spis v napominjenem navodilu, je posnet po knjigi »Živinozdravilstvo za kmetovalce«, ki jo je predelal po Merkovi knjigi prof. na kraljevi živinozdravniški visoki šoli v Stuttgartu L. Hoffmann. Navodilo je ponatis spisa v »Kmetovalcu« ter moramo na svojo sramoto priznati, da se je pri napisu »Volčič vsled prehlajenja« urinila napaka, kajti napis bi se moral glasiti »Volčič vsled kataraličnega vnetja vimena«. Sicer pa mora vsak količkaj prevdaren bralec ta napačni in samnasebi nepomembni naslov takoj prav presoditi, saj v celem spisu ni nikakega govora o prehlajenju, ampak je povedano, kaj je neposredni in kaj je posredni vzrok volčiču.

G. P.

Poročila podružnic Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani.

Lom pri Trzliču. — Dne 12. okt. se je vršil v Lomu občni zbor podružnice Slov. kmet. družbe za Lom-Trzlič ob polnoštevilni udeležbi udov. Po poročilu načelnika o društvenem delovanju v preteklem letu, se je sestavil odbor. Načelnik je zopet, kakor dosedaj, Andrej Primožič, posestnik v Lomu, namestnik Anton Godnov, posestnik iz Doline, odborniki Franc in Janez Meglič in Fr. Govekar. Nato sta se izvolila dva odposlanca za obč. zbor Slov. kmet. družbe v Ljubljani. — Udje so soglasno zahtevali, da naj Sl. kmet. družba posreduje, da se vsled velike množine žrebet izposluje prost izvoz v tujino. —

KMETIJSKE NOVICE.

Oddaja sadnih dreves. V državni drevesnici v Celju se bo oddalo okoli 18.000 jabolčnih, hruševih in orehovitih dreves. Znižana cena za kmetijske posestnike: drevje I. vrste 6, II. 4, III. 2 krone. Polna cena za imovite posestnike: drevje I. vrste 10, II. 6, III. 3 krone. Naročila sprejema sadjarsko nadzorništvo v Celju, okr. glavarstvo, do 31. decembra. Ko bo zaloga dreves razprodana, naznanilo se bo v časopisih. Vso oddano drevje se mora prevzeti že meseca novembra v drevesnici. Vodstvo drevesnice v sedanjih razmerah ne more pošiljati dreves po železnici. Pri razdelitvi dreves oziralo se boče v prvi vrsti na tiste stranke, ki bodo ponudile nadzorništvo v nakup sadne pečke, čeprav v malih množinah. Pečke od necepljenega sadja naj bodo posebej. Potem se bodo upoštevala predvsem naročila kmetijskih podružnic. Te morajo predložiti natančni seznam posameznih naročnikov takoj ali pa pozneje po razdelitvi dreves.

Vinogradniki! Naročite ameriške trte! Iz javnih trtnih nasadov na Štajerskem bo oddati prihodnje pomlad blizu 100.000 cepljenk, navadnih vrst na različne ameriške podlage, 40.000 vkoreninjenih ameriških navadnih vrst in tudi nekaj križank (hibrodov) in večje število ameriških ključev. Cene trtam so, in sicer za tisoč komadov: 1200 K za cepljenke prve izbere, 600 K za cepljenke druge izbere: 200 K za korenjake prve izbere, 100 K za korenjake druge izbere: 50 K za ključe prve izbire. Te cene vejjajo le za manjše kmečke posestnike, ki doprinesejo tozadevno potrdilo od pristojne občine. Vsem imovitejšim posestnikom in vsem, ki ne zadostijo predpisanim pogojem, se bodo zaračunile trte za sto procentov (100%) višje. Na te trte imajo pravico le spodnještajerski posestniki, ki se zavežejo, da bodo trte sadili na lastni zemlji. Naročila se sprejemajo pri vseh državnih trtnih nasadih, kakortudi pri podpisnem nadzorništvo najkasneje do 31. decembra t. l. Po tem roku se bodo trte razdelile sorazmerno med vse naročnike in izdale tozadevne nakaznice. Tudi je naprodaj več tisoč orehovitih in kostanjevitih drevesc, žlahtnih vrst, po 2 K komad. Državno vinarsko nadzorništvo v Mariboru.

DRUŽBENE VESTI.

* Tiskarska stavka. 13. oktobra t. l. je začela po celi Sloveniji stavka vsega tiskarskega in knjigoveškega osebja, ki je zahtevalo precejšnji povisek svojih prejemkov. Posledica tega je bila, da je moralo prenehati izhajati vse časopisje in seveda tudi »Kmetovalec«. Izostale so torej vse številke meseca oktobra in novembra, ki jih bo pa družba skušala nadomestiti s tem, da bo povečala poznejše številke. Današnja številka je izšla še v navadnem obsegu, da se omogoči čim hitrejšo izdajo iste, kar je z ozirom na bližajoči se občni zbor kmetijske družbe velike važnosti. Toliko v vednost vsem udom!

URADNE VESTI

Slovenske kmetijske družbe.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe v Kranjski gori, ki bo 18. januarja 1920 ob enajstih v šoli.

S P O R E D :

1. Volitev načelnika in odbora; 2. razni nasveti.

Josip Robič, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe Šmartno v Rožni dolini pri Celju, ki bo v nedeljo, 28. decembra 1919 po rani službi božji v šoli.

S P O R E D :

1. Poročilo odbora; 2. volitev delegatov za občni zbor Slovenske kmetijske družbe; 3. slučajnosti.

Evgen Jarc, predsednik.

Ivan Kvac, tajnik.

V a b i l o

k občnemu zboru »Kmečke gospodarske zadruga« v Št. Vidu nad Ljubljano, ki bo v nedeljo, dne 28. decembra 1919 ob štirih popoldne pri Antonu Štrukelj na Trati.

S P O R E D :

1. Poročilo načelnika, blagajnika in tajnika; 2. poročilo nadzorstva; 3. odobritev računskega zaključka za l. 1918; 4. slučajnosti.

Opomba: Če ob določenem času ne bo zadostno število članov navzočih, tedaj se vrši pol ure pozneje občni zbor, ki bo sklepal ob vsaki udeležbi.

Načelstvo.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice Slovenske kmetijske družbe Št. Vid nad Ljubljano, ki bo v nedeljo, 28. decembra 1919 v prostorih načelnika pri Žibertu na Trati ob 3. popoldne.

S P O R E D :

1. Poročilo dosedanjega načelnika; 2. volitev načelnika za dobo treh let; 3. določitev delegatov; 4. vplačevanje udnine za l. 1920; 5. slučajnosti.

Opomba: V slučaju nesklepčnosti se vrši občni zbor pol ure pozneje ob vsaki udeležbi udov.

Trata, 7. decembra 1919.

Štrukelj, nač.

R a z g l a s

službe strokovnega tajniškega uradnika pri Slovenski kmetijski družbi.

Podpisana Slovenska kmetijska družba nastavi tajniškega uradnika s sedežem v Ljubljani, ki bo vršil strokovne posle pri družbi.

Ta služba se podeli le izšolanemu agronomu, ki je v kmetijstvu že praktično izvežban, je več pisarniškega dela in ki je sposoben javno predavati o kmetijstvu.

Prosilci za službo naj vložijo svoje prošnje, opremljene s potrebnimi pričevanji in s popisom svojega življenja, pri podpisani družbi

do 15. januarja 1920.

Imenovani strokovni uradnik bo nastavljen na podlagi družbenih pravil z nadomestno službeno pogodbo, ki mu zajamči pokojnino v zmislu zakona za starostno zavarovanje zasebnih uradnikov. Njegova plača se določi po dogovoru.

Slovenska kmetijska družba v Ljubljani.

Predsednik: prošt A. Kalan, s. r.

V a b i l o

k

o b č n e m u z b o r u

Slovenske kmetijske družbe

za podružnice na Kranjskem,

ki bo

v torek, dne 30. decembra 1919, ob desetih dopoldne, v »Mestnem Domu« v Ljubljani.

S P O R E D :

1. Predsednik prične zborovanje.
2. Poročilo o delovanju glavnega odbora v letih 1917. in 1918.
3. Predložitev družbenih računov za leti 1917. in 1918. ter proračuna za l. 1920.
4. Odpust iz službe dosedanjega družbenega tajnika Gust. Pirca vsled njegove zahteve in imenovanje novega tajnika.
5. Volitev predsednika.
6. Volitev enega podpredsednika.
7. Volitev petih novih udov glavnega odbora po § 18. družbenih pravil na mesto onih, ki jim je pošla poslovna doba. Po tem § je pošla poslovna doba naslednjim odbornikom gg.: Dimnik Mihael, Hladnik Ivan, Kosler Josip, Piber Ivan in Cerar Anton.
8. Izprememba pravil.
7. Obravnave o predlogih glavnega odbora.
8. Obravnave o predlogih podružnic.

Predsedništvo Slovenske kmetijske družbe kranjske.

Andrej Kalan l. r.,

podpredsednik.

Določila pravil c. kr. kmet. družbe kranjske glede družbenih občnih zborov:

Občni zbori so pristopni edinole zastopnikom podružnic, izvoljenim v zmislu § 31., glavnim odbornikom, družbenim uradnikom, ki jih glavni odbor določi, in poročevalcem listov. Razen teh imajo k občnim zborom pristop od glavnega odbora povabljeni dostojanstveniki in zastopniki gospodarskih korporacij.

Občnemu zboru predseduje predsednik ali njegov namestnik (§ 19).

Da je občni zbor sklepčen, je treba, da je zastopana najmanj četrtina vseh podružnic, pri čemer je smatrati podružnico za zastopano, če je navzoč vsaj en njen zastopnik. Če občni zbor ni sklepčen, tedaj je razpisati nadalje v šestih tednih nov občni zbor, s tem pristavkom, da bo ta zbor smeji pri vsakem številu zastopnikov podružnic sklepati o vseh predmetih, ki so bili na prejšnjem dnevnem redu.

Na družbenih občnih zborih imajo pravico glasovati le v zmislu § 31. pravilno izvoljeni zastopniki podružnic ter vsi udje glavnega odbora.

Ponudniki in kupci plemenske živine.

(Pod tem naslovom Slovenska kmetijska družba odslej naprej redno objavlja vse one lastnike plemenske živine, ki so pri volji plemensko živino prodati in vse one kmetovalce, ki jo želijo kupiti, s čemur je dana prilika prodajalcem in kupcem stopiti v stik in tako poskrbeti za zamenjavo plemenske živine. Priglašati je nakup in ponudbo vseh vrst moških in ženskih plemenskih živali ter naj vsak priglasilec natančno prijavi svoj naslov, vrsto domače živali, njen spol, pasmo, starost, število itd.)

N a p r o d a j s o :

- Bika, simodolske pasme, 22 mesecev starega,
Bika, montafonske pasme, 30 mesecev starega,
Telico, montafonske pasme, dve leti staro proda Franc Velkavrh v Savljah štev. 28, pošta Ježica pri Ljubljani.
Bika, murodolca, 3 leta starega, 700 kg težkega, proda Fran Slomšek, Podgorje, p. Št. Jurij ob južni železnici, Štajersko.
Več merjascev in svinj, 20 tednov do enega leta starih, Heševe in majevjeve pasme, proda graščina Križ pir Kamniku.
Pet svinj, štiri mesece starih, Heševe pasme, križane z jorkširci,
Merjasca, 10 mesecev starega, proda ali zamenja Ivan Lovrač, Medija-Izlake, žel. postaja Trbovlje.

Uradno glasilo samostojnega konjerejskega odseka Slov. kmetijske družbe v Ljubljani.

Uredniška priloga 19. štev. „Kmetovalca“ 1. 1919.

Bodoče smernice naše konjereje.

Okoli leta 1880. je nakupil tedajni avstrijski nadzornik za remonte in konjska vzrejevališča, general grof Grävenitz, na Angleškem okoli 20 žrebcev-plemenjakov, med njimi precej Norfolških tekačev, z namenom, izboljšati avstrijski konjski material. Ti dobro postavljeni, ne previsoki — 168 do 170 cm — konji so vzbujali takrat posebno zanimanje; zlasti se jih je splošno hvalilo zaradi prikladnih oblik in hoje. Tudi meni so ostali — po 39 letih — še danes v prav dobrem spominu, saj sem si že takrat mislil, da bi bila reja takih konj za naše razmere na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem gotovo umestna in bi se dobro sponašala.

Brezdvomno so vodilni možje že takrat v konjereji zasledovali cilj, ustvariti v posameznih pokrajinah monarhije konjsko pleme, ki bi v prikupni obliki združevalo zadostno moč in primerno hitrost. Ta poskus se domnevno ni posrečil, dasi so v Radavcu vzdrževali poseben rod Norfolkov, iz katerega naj bi se vzrejali taki plemenjaki. — Pričeli so sčasom — gotovo ne brez povoda — vpeljevati Oldenburžane, Anglonormance in Belgijce, toda tudi od teh ni bilo pričakovanih uspehov.

Mehki Belgijci, z dolgimi glavnimi stopalnicami (piščalmi) niso mogli izpodriniti naših krepkih in zastavnih pingavcev, kakor tudi Oldenburžani in Anglonormanci niso mogli nadomestiti izbornih Nonincev, Furiosov, Gidranov, Schagya i. dr. Ta plemena in rodovi so nam, kakor dotlej, dajala še vedno najboljše in najzanesljivejše polkrvne plemenjake.

Današnja konjereja v slovenskih pokrajinah kaže pravzaprav le dvoje stremljenj, ki se zrcalita v dveh plemenih: Težko mrzlokrvno pleme, ki je — izvzemši konje v jugovzhodnem Štajerju in nekoliko bolj gibčne konje Savinjske doline — v porabo le za težko, tovrstno vožnjo in pa toplokrvno pleme, gojeno v okolici Ljutomera, Brežic in na Dolenjskem, vstvarjeno predvsem za lahko, hitro vožnjo in ježo. Ti dve plemeni ste brezdvomno izborno uporabni in tudi za vzrejo priporočljivi, vsaj je bilo povpraševanje po mrzlokrvnih žrebetih za izvoz v alpske dežele veliko in se že polletna mrzlokrvna žrebata neverjetno visoko plačujejo. Kljub temu pa moramo stremiti za tem, da vzredimo konjsko pleme, ki bi prihajalo v poštev za izvoz v sosednjo (velesilo) Italijo. Italija potrebuje zelo veliko konj in ker nima posebno razvite in razširjene konjereje, je navezana na uvoz iz inozemstva. Italija potrebuje velikih, znamenitih konj s prikupljivo hojo za elegantno vprego in sijajno vožnjo po obljudenih cestah. Konji, kakor se goje dandanes okoli Ljutomera in potomci Oldenburžanov v okolici Grabštajna, Celovca in Gospe svete, bi bili v ta namen kakor vstvarjeni. Poleg tega manjka Italiji tudi srednjevelikih, širokih in čokatih konj za splošno gospodarsko uporabo.

Pred 30. leti je kupovala Italija mnogo konj v Medjimurju, v okolici Čakovca, Sv. Magdalene, Perlaka, Čehovca in Kraljevca; pozneje pa, ko so postali medjimurski konji previsoki in pretežki, križance ogrskih deželskih kobil z mrzlokrvnimi žrebci v baranjskem

komitatu, med Barčem in Šiklošam, posebno pa v okolici Szigetvara in Št. Lovrenca.

Ti križanci, potomci mrzlo- in toplokrvnih staršev, so srednje visoki, prikupljive vnanjosti, širokega križa, gibčni in dobro zastavljeni.

Če sploh računimo na izvoz v večji meri, se moramo odločiti za vzrejo podobnih konjskih plemen, kakor so ravnokar opisana, kajti Italija bo brezdvomno rajši nakupovala potrebne konje pri nas, kot najbližnjem sosedu, nego v bolj oddaljeni Ogrski že iz enostavnega razloga, da si prihrani visoke prevozne stroške.

Iz popolnega prepričanja trdim na ugovore, ki jih pričakujem z marsikatero strani „da križanci iz mrzlokrvnih in toplokrvnih plemen za nadaljno vzrejo niso priporočljivi, kakor dejanski izpričujejo irski konji (Irlandci), da je to popolnoma resnično, pa le tedaj, če je kobilica mrzlokrvna, žrebec pa toplokrven. V nasprotnem slučaju je pa potomstvo popolnoma drugačno, kajti: „velikost se podeduje po materi, oblika pa po očetu“. Zato bi križanje toplokrvnih kobil z mrzlokrvnimi žrebci gotovo ne rodilo takih potvórov, kakršne smo doživeli pri križanju na podlagi mrzlokrvnih kobil.

V dokaz navajam medjimurske konje, ki so vzrejeni iz ogrskih kmetijskih kobil in mrzlokrvnih žrebcev. Po istem načelu se je gojilo konje v baranjskem komitatu, kjer že preko 20 let plemenijo ogrske podeželne kobile z mrzlokrvnimi žrebci.

Ker je izreja toplokrvnih in mrzlokrvnih konj pri nas krajevno omejena, gotovo ne bo težko, določiti gotovo ozemlje za vzrejo križancev iz toplokrvnih kobil in mrzlokrvnih žrebcev in na podlagi tega križanja, ustvariti konjsko pleme, ki bo prijalo našim kmetovalcem in prihajalo obenem v poštev tudi za izvoz.

Predpogoj ugodnih uspehov bi pa bil na vsak način v izbiri res prikladnih, ne previsokih žrebcev — plemenjakov, ki naj bi se nakupili deloma doma, deloma v inozemstvu, n. pr. v Ardenih.

Jaz sam sem svojčas nakupil za ogrske posestnike zelo lepe in izborne mrzlokrvne plemenjake od tvrde Mayerhofer v Št. Andreju v lavantinski dolini, ki so se prav dobro sponesli.

Ardenca pa je uporabljala tudi bivša avstrijska vlada za izboljševanje galiških konj — konjikov — v velikosti in zastavnosti.

Gotovo je v naših krajih mnogo konjerejcev, ki bi se ogreli za vzrejevanje zamišljenega konjskega plemena, *dasí sem odločno proti temu, da bi se v posameznih pokrajinah ustavljeno, uspešno gojena konjereja v katerikoli smeri izpreminjala.*

Tem, osebnim nazorom v smereh naše konjereje, naj pridenem par besedi v vzrejevanju žrebet v prvem letu. Star konjerejski pregovor pravi: Kobilica in žrebec dasta žrebetu samo eno polovico, t. j. življenje, drugo polovico mora ustvarjati vzrejevalec sam, z obilnim pravilnim krmljenjem — zlasti z ovsom — ter primernim gibanjem in negovanjem. Pretežna večina naših konjevzrejevalcev se tega pravila že dosledno drži, kajti, čuditi se je bilo krasnim žrebetom, zlasti triletim, ki so bila vkljub 5 letni vojni, pripeljana k premovanjem. Ocenjevalna komisija se je pogosto težko odločila, kateremu žrebetu naj bi se prisodilo prven-

stvo. Gotovo bi ne bilo pravično, če bi se za te uspehe ne izreklo priznanja marljivim kmetskim gospodinjam, ki medtem, ko so njih možje morali v vojno, niso pozabile skrbeti za konjski naraščaj. Gotovo zaslužijo v tem oziru vso hvalo in priznanje.

Za nas Slovence je pa razveseljivo, da smo vkljub 5 letni vojni, ostali s svojo konjerejo na tako visoki stopnji, da bomo v lastni državi ne samo ostali na tej višini, temveč, da bodo naši konjerejci z ljubeznijo, znanjem in priznanim zmisлом za konjerejo, to od leta do leta izboljševali in na ta način pripomogli k blagostanju nove domovine.

Knaflič.

Ogledovanje in premovanje konj.

Kranjski samostojni konjerejski odsek je priredil letos ogledovanje in premovanje konj. Premovale so se kobile z žrebeti, pripuščene štiriletne in nepripuščene triletne žrebice toplokrvnega plemena, štiriletne pripuščene in triletne pripuščene ali nepripuščene žrebice mrzlokrvnih pasem; poleg teh eno- in dveletne žrebice. Udeležba je bila ponekod boljša, drugje zopet slabša. Slabo vreme ali pa obilo dela na polju je bilo vzrok, da so konjerejci pripeljali v nekaterih krajih razmema malo konj k premovanju. Premije, ki so se letos delile, bile so majhne in času neprimerne; za prihodnje leto bo treba priskrbeti sredstev za višje premije; predvsem naj bi prispevale okrajne blagajne, zadruga in posebno hranilnice, v katere vlagajo konjerejci svoj denar. Vojna nam je pobrala ali pa pokvarila mnogo konjskega materiala, vendar smo pa lahko zadovoljni s tem, kar še imamo in ogledovalna komisija je bila splošno zadovoljna, kar se je pripeljalo na ogled. Najboljše mrzlokrvne konje pripeljali so v Lescah; le škoda, da je prišlo semkaj le malo konj iz Bohinja; prihodnje leto bo treba prirediti premovanje tudi v Bohinju samem, ker do Lesc je Bohinjcem vendar malo predaleč. V Kranju je bilo mnogo dobrih konj, toda udeležba le majhna; ravnotako so bili dobri konji v Mengšu, ali tukaj je skrajno slabo vreme motilo udeležbo in vse premovanje. V Ljubljani je bilo premovanje za oba plemena; tukaj je bila udeležba nepopolna, poleg tega pa tudi pripeljani material večinoma slab; boljši konjerejci iz ljubljanske okolice so ostali z nekaterimi izjemami doma. Malo boljše bilo je v Trebnjem, vendar bo pa treba tudi tukaj marsikaj izboljšati v reji in oskrbovanju konj. Najboljši konji in v največjem številu bili so pa v Št. Jerneju; material, kakršen je bil tukaj razstavljen, se le redkokdaj vidi in gotovo je, da bo imela konjereja v tem kraju prav lepo bodočnost, brez ozira na to, da so bili tukajšnji konji še dosedaj na najboljšem glasu. Premovalna komisija je bila zadovoljna, da je končala letošnja premovanja ravno z lepim uspehom v Št. Jerneju. Pri premovanju dobili so naslednji konjerejci darila:

Dne 27. avgusta 1919 v Mengšu

za mrzlokrvne konje kamniškega okraja.

1. Kobile z žrebeti:

I. darilo: Pogačar Frančišek, Klanc; II. darilo: Žumer Marjana, Polje.

2. Štiri- in triletne kobile:

I. darilo: Pfajfar Janez, Vopovle; II. darilo: Skok Jakob, Pristava; III. darilo: Pokalič Janez, Pristava; IV. darilo: Osolin Anton, Št. Vid; V. darilo: Slevč Janez, Preserje; VI. darilo: Močnik Janez, Zalog.

3. Dveletne žrebice:

I. darilo: Flerin Karol, Stob; II. darilo: Koželj Jožef, Tunjice; III. darilo: Močnik Janez, Zalog; IV. darilo: Skok Jakob, Pristava.

4. Enoletne žrebice:

I. darilo: Koželj Jožef, Lahovče; II. darilo: Jereb Jernej, Šmarca.

Dne 28. avgusta 1919 v Lescah

za mrzlokrvne konje radovljiškega okraja.

1. Kobile z žrebeti:

I. darilo: Jan Jakob, Gorje; II. darilo: Pohar Florjan, Brezje; III. darilo: Knafelj Alojzij, Mošnje; IV. darilo: Plemelj Frančiška, Selo; V. darilo: Jalen Marjana, Hlebce; VI. darilo: Langus Ivan, Lešce; VII. darilo: Kežar Simon, Želeče; VIII. darilo: Legat Anton, Hraše; IX. darilo: Valant Ivan, Predtrg; X. darilo: Mežnarc Jožef, Selo; XI. darilo: Rogač Ant., Lesce; XII. darilo: Soklič Janez, Selo; XIII. darilo: Kunstelj Janez, Hraše; XIV. darilo: Prešern Frančišek, Zabreznica; XV. darilo: Lukanc Martin, Selo; XVI. darilo: Legat Alojzij, Selo; XVII. darilo: Janc Neža, Vrbnje; XVIII. darilo: Terčej Jožef, Višelnica.

2. Štiri- in triletne kobile:

I. darilo: Pogačnik Frančišek, Dobropolje; II. darilo: Jan Jakob, Gorje; III. darilo: Pangerc Frančišek, Vrbnje; IV. darilo: Oblak Jurij, Bled; V. darilo: Kozelj Jožef, Gorje; VI. darilo: Dežman Anton, Lesce; VII. darilo: Pretnar Matija, Poljšica; VIII. darilo: Slivnik Janez, Spod. Gorje.

3. Dveletne žrebice:

I. darilo: Pohar Florjan, Brezje; II. darilo: Golmajer Janez, Predtrg; III. darilo: Smole Frančišek, Koroška Bela; IV. darilo: Pogačnik Janez, Dobropolje; V. darilo: Zupanc Jakob, Koprivnik; VI. darilo: Mencinger Anton, Lepence; VII. darilo: Žirovec Alojzij, Mlino; VIII. darilo: Bernard Jožef, Koritno; IX. darilo: Jan Vinko, Gorje; X. darilo: Vidic Frančišek, Zasip; XI. darilo: Kalan Matija, Predtrg; XII. darilo: Čop Janez, Rodne; XIII. darilo: Legat Anton, Lesce.

4. Enoletne žrebice:

I. darilo: Pretnar Jožef, Grad; II. darilo: Legat Alojzij, Selo; III. darilo: Soklič Janez, Selo; IV. darilo: Krivic Jožef, Zgoše; V. darilo: Langus Janez, Lesce; VI. darilo: Mrak Anton, Predtrg; VII. darilo: Terčej Jožef, Višelnica; VIII. darilo: Knafelj Alojzij, Mošnje.

Dne 2. septembra 1919 v Kranju

za mrzlokrvne konje kranjskega okraja.

1. Kobile z žrebeti:

I. darilo: Šenk Janez, Predoslje; II. darilo: Jenko Valentin, Jama; III. darilo: Žibert Frančišek, Primskovo; IV. darilo: Žibert Frančišek, Primskovo; V. darilo: Zevnik Jožef, Dvorje; VI. darilo: Remic Miha, Sp. Brnik; VII. darilo: Tiringer Janez, Stražišče; VIII. darilo: Zevnik Jožef, Dvorje; IX. darilo: Okorn Frančišek, Šenčur; X. darilo: Pavlin Janez, Polica; XI. darilo: Rozman Frančišek, Zaplana; XII. darilo: Zaplotnik Frančišek, Gojzd; XIII. darilo: Primožič Andrej, Sv. Katarina; XIV. darilo: Kepic Janez, Podreče.

2. Štiri- in triletne kobile:

I. darilo: Križnar Jožef, Stražišče; II. darilo: Kural Anton, Cerklje; III. darilo: Tiringer Janez, Stražišče.

3. Dveletne žrebice:

I. darilo: Molj Frančišek, Voglje; II. darilo: Celar Frančiška, Predoslje; III. darilo: Bučar Janez, Cerklje; IV. darilo: Dolhar Frančišek, Predoslje; IV. darilo: Skodlar Marija, Dvorje.

4. Enoletne žrebice:

I. darilo: Žibert Frančišek, Primskovo; II. darilo: Logonder Martin, Virlog; III. darilo: Grašič Janez, Strahinj; IV. darilo: Gorjanc Janez, Voklo; IV. darilo: Pfajfar Anton, Orehek; IV. darilo: Primožič Andrej, Lom.

Dne 3. septembra 1919 na Selu pri Ljubljani

za mrzlo- in toplokrvne konje ljubljanskega okraja.

1. Kobile z žrebeti:

I. darilo: Verbič Ivan, Stožice; II. darilo: Marinko Ferdinand, Vnanjgorice; II. darilo: Sitar Frančišek, Stožice; III. darilo: Rotar Jakob, Brezovica; III. darilo: Rotar Ivan, Dragomer; III. darilo: Pipan Ivan, Vižmarje; III. darilo: Oven Matija, Strahomer; IV. darilo: Dolničar Ignacij, Šmartno; IV. darilo: Srakar Valentin, Tomačevo; IV. darilo: Polajnar Karol, Ljubljana; IV. darilo: Srakar Martin, Tomačevo; IV. darilo: Avbel Frančišek, Tomačevo.

2. Štiri- in triletne kobile:

I. darilo: Burgar Ivan, Vnanje gorice; II. darilo: Remškar Andrej, Brezovica; III. darilo: Ambrož Jožef, Podkraj; III. darilo: Peršin Jožef, Tomišelj; III. darilo: Japelj Martin, Vnanje gorice; IV. darilo: Ahlin Anton, Malo Mlačevo; IV. darilo: Miklavc Jožef, Podmolnik.

3. Dveletne žrebice:

I. darilo: Novak Frančišek, Plešivica.

4. Enoletne žrebice:

I. darilo: Klemen Frančišek, Vnanje gorice; II. darilo: Zajc Frančišek, Šmartno; III. darilo: Pečar Anton, Vodmat; IV. darilo: Pečar Anton, Vodmat.

Dne 10. septembra 1919 v Trebnjem

za toplokrvne konje litijskega in novomeškega okraja.

1. Kobile z žrebeti:

I. darilo: Smolič Ivan, Škovec; II. darilo: Novak Anton, Račje Selo; II. darilo: Prijatelj Albin, Rakovnik; III. darilo: Planinšek Ivan, Vel. Loka; III. darilo: Bukovec Terezija, Mrzla luža; III. darilo: Jeršin Jožef, Račje selo; III. darilo: Slak Frančišek, Knežja vas; IV. darilo: Janežič Jožef, Most; IV. darilo: Bregar Ivan, Mali Gaber; IV. darilo: Gole Frančišek, Stari trg; IV. darilo: Vozel Mihael, Male Dule; IV. darilo: Drenig Anton, Staritrq.

2. Štiri- in triletne kobile:

I. darilo: Smolič Janez, Škovec; II. darilo: Opara Anton, Medv. Selo; II. darilo: Planinšek Ivan, Vel. Loka; III. darilo: Novak Frančišek, Breza; III. darilo: Horvat Ivan: Družinskavas; IV. darilo: Slak Frančišek, Knežja vas; IV. darilo: Kaferle Anton, Občina; IV. darilo: Kresal Frančišek, Vel. Ševnica.

3. Dveletne žrebice:

I. darilo: Saje Anton, Žabjek; II. darilo: Gole Frančišek, Staritrq; III. darilo: Starič Frančišek, Rakovnik;

4. Enoletne žrebice:

I. darilo: Bukovec Terezija, Mrzla luža; II. darilo: Opara Anton, Medv. Selo; III. darilo: Radl Alojzij, Ponikve; IV. darilo: Avber Anton, Globočdol; IV. darilo: Novak Anton, Roženvrh.

Dne 11. septembra 1919 v Št. Jerneju

za toplokrvne konje krškega in novomeškega okraja.

1. Kobile z žrebeti:

I. darilo: Martinčič Frančišek, Drama; II. darilo: Dular Janez, Dol. Mahorevc; II. darilo: Jordan Frančišek, Ostrog; II. darilo: Činkole Frančišek, Dobrovska vas; II. darilo: Repsel Frančišek, Št. Jakob; II. darilo: Krhin Janez, Gradišče; II. darilo: Kolenc Frančišek, Zbure; III. darilo: Jordan Frančišek, Malence; III. darilo: Becele Jožef, Pristavica; III. darilo: Rangus Jožef, Drama; III. darilo: Bevc Jožef, Kij; III. darilo: Hočevar Anton, Grmule; III. darilo: Lepše Jožef, Groblje; III. darilo: Lenčič Jožef, Mihovca; III. darilo: Župan Frančišek, Dobrova; III. darilo: Pavlin Martin, Ratež; III. darilo: Mencin Ignacij, Čučja mlaka; III. darilo: Kočevar Jožef, Staravas; III. darilo: Mesojedec Frančišek, Št. Jakob; III. darilo: Lenčič Anton, Smavča vas; III. darilo: Duhanč Anton, Gazice; III. darilo: Bev Frančišek, Dol. Mahorevc; III. darilo: Pungerčer Janez, Dol. Prekopa; III. darilo: Kuhar Marija, Dobe; IV. darilo: Cvelbar Frančišek, Malence; III. darilo: Jordan Anton, Koprivnik; IV. darilo: Jordan Jožef, Koprivnik; IV. darilo: Pelko Janez, Drama; IV. darilo: Piletič Jožef, Gradišče; IV. darilo: Rabzelj Jožef, Hrv. Brod; IV. darilo: Fabjan Frančišek, Dol. Gradiše; IV. darilo: Repselj Martin, Št. Jakob; IV. darilo: Pavlič Janez, Zaboršt; IV. darilo: Paderšič Janez, Gor. Gradišče; IV. darilo: Frančič Frančišek, Staravas; IV. darilo: Kuntarič Janez, Kostanjevica.

2. Štiri- in triletne kobile:

I. darilo: Bučar Lavoslav, Kostanjevica; II. darilo: Strojnj Janez, Ostrog; II. darilo: Ponikvar Alojzij, Sajeve; II. darilo: Luzar Frančišek, Groblje; II. darilo: Hrovat Janez, Gor. Brezovica; II. darilo: Repselj Frančišek, Št. Jakob; II. darilo: Cujnik Jožef, Groblje; II. darilo: Cvelbar Frančiška, Malence; III. darilo: Marinšek Ana, Cerklje; III. darilo: Strojnj Jožef, Ostrog; III. darilo: Lenčič Janez, Mihovca; III. darilo: Radovan Janez, Loka; III. darilo: Jordan Anton, Malence; III. darilo: Jarkovič Jožef, Drama; III. darilo: Orse Frančišek, Dol. Mohorovc; III. darilo: Franko Jožefa, Mršeča vas; IV. darilo: Furar Frančišek, Šmalča vas; IV. darilo: Grlovič Jožef, Krška vas; IV. darilo: Vodopivc Ivan, Dol. Staravas; IV. darilo: Grlovič Anton, Dol. Mohorovc.

3. Dveletne žrebice:

I. darilo: Repovž Janez, Št. Janž; II. darilo: Kovačič Frančišek, Dol. Mohorovc; II. darilo: Ivančič Anton, Kronovo; II. darilo: Cekuta Frančišek, Ostrog; II. darilo: Jordan Frančišek, Ostrog; II. darilo: Repsel Frančišek, Št. Jakob; II. darilo: Lozar Frančišek, Groblje; II. darilo: Mencin Alojzij, Drama; II. darilo: Repselj Ivan, Št. Jakob; II. darilo: Turk Jernej, Mokropolje; II. darilo: Jordan Josip, Koprivnik; II. darilo: Cimerman Frančišek, Dobe; II. darilo: Jordan Anton, Malence; III. darilo: Ulm Anton, Klevevž; III. darilo: Franko Josip, Hrastje; III. darilo: Kromar Frančišek, Roje; III. darilo: Činkole Anton, Dobrovska vas; III. darilo: Zrimšek Martin, Čučja mlaka; III. darilo: Banič Frančišek, Dobrova; III. darilo: Radkovič Martin, Šmalčavas; III. darilo: Rolih Frančiše, Groblje; III. darilo: Gornik Frančišek, Mihovca; III. darilo: Vide Uršula, Staravas; III. darilo: Puntar Martin, Vel. Mrševo; III. darilo: Strojnj Frančišek, Mihovca; III. darilo: Pelko Janez, Drama; III. darilo: Zalokar Martin, Dobe; III. darilo: Repsel Jožef, Hrv. Brod; IV. da-

rilo : Jurečič Frančišek, Vel. Mraševo ; IV. darilo : Kuhar Marija, Dobe.

4. Enoletne žrebce :

I. Darilo : Vovko Terezija, Brezje ; II. darilo : Ponikvar Alojzij, Sajevce ; II. darilo : Kočevar Janez, Staravas ; III. darilo : Kocjan Martin, Mihovce ; III. darilo : Martinčič Frančišek, Drama ; III. darilo : Cimerman Jožef, Staravas ; III. darilo : Ivšič Janez, Krška vas ; III. darilo : Strojnik Anton, Ostrog ; III. darilo : Odvanc Janez, Ostrog ; IV. darilo : Judež Anton, Pristava ; IV. darilo : Jankovič Jožef, Št. Jernej ; IV. darilo : Udovič Martin, Gor. Mahorovc ; IV. darilo : Kočevar Jurij, Staravas ; IV. Piletič Jožef, Gradišče.

Z a p i s n i k

prve seje osrednjega konjerejskega odseka Slov. kmet. družbe v Ljubljani dne 27. avgusta 1919.

Navzoči : prošt Kalan, višji nadzornik Pavlin, nadživinozdravnik Knaflič, Zupančič, Petovar, podpolkovnik Ravnikar in Turnšek, zapisnikar inž. Kropivšek.

1. Prošt Kalan je otvoril sejo in prosil višjega nadzornika Pavlina, da prebere pravila za osrednji konjerejski odsek. Nadalje je predlagal, da v naslovu odpade pridevek »samostojni«, zato, da ne bo napačnega razumevanja in se torej imenuje le »Osrednji konjerejski odsek Slovenske kmetijske družbe«.

Gosp. Petovar je k temu predlagal, da se pri obeh pokrajinskih odsekih opustita dosedanja kronovinska naslova in se ta odslej imenujeta odsek I (za Kranjsko in Koroško) in odsek II (za Sp. Štajersko in Prekmurje). — Predloga sprejeta.

2. K vprašanju, koga je smatrati za rednega uda odseka, so se navzoči zedinili, da je redni ud odseka vsak konjerejec, državljan S H S, ki je ud Slov. kmetijske družbe in stanuje v okolišju odseka. Razentega pa imajo pasivno volilno pravico živinorejski in veterinarski strokovnjaki sploh.

3. V spornih vprašanjih med odsekoma odločuje osrednji konjerejski odsek.

4. Višji nadzornik Pavlin je predložil tudi načrt pasemskih okolišev. V splošnem ostane kot dosedaj ; sklenilo se je le, da se deli litijski politični okraj v mrzlokrvni in toplokrvni okraj. Meja med tema bodi Sava. O izpremembah v okolišju odseka II. se bo še razpravljalo na občnem zboru odseka II. samega. Obenem se je ob tej priliki razvila daljša debata. Nekaj navzočih je zagovarjalo strogo pasemsko čistokrvnost, drugi pa so bili zopet mnjenja, da je predvsem merodajna porabnost zaroda in da so zlasti križanci vsestransko porabni.

Odsek je zaenkrat ostal na stališču : »pasma k pasmi!« Kobile druge pasme je torej goniti v najbližji okraj njihove pasme.

5. Gosp. Petovar je poročal o korakih, ki so se stori, da se omogoči prodaja mrzlokrvnih žrebčkov. Beogradska vlada dovoli to prodajo le na sejmih, ki jih prirede konjerejska društva ali pa politične oblasti. Nato se je sklenilo, da priredi osrednji konjerejski odsek sedem sejmov, in sicer :

22.	septembra 1919	v Zg. Radgoni,
23.	„	„ Ormožu,
24.	„	„ Št. Jurju ob južni žel.
25.	„	„ Žalcu,
27.	„	„ Ljubljani,
29.	„	„ Kranju,
30.	„	„ Lescah.

Da se ti sejmi tudi po Nem. Avstriji razglasijo, zato bo skrbel g. Petovar.

6. Podpolkovnik Ravnikar je predlagal, da bi na teh sejmih kupovala tudi država zase plemenski naraščaj.

Prošt Kalan je izjavil, da bo načelnštvo odseka vse storilo, da se dovoli za vzrejo potreben kredit. Nikakor pa ne more obljubiti, da bi dala država v to svrbo na razpolago pašnik na Robežu.

G. Petovar je poročal, da daie v to svrbo ljutomerska konjerejska zadruga svoj pašnik na razpolago. Sklenilo se je torej, da se konjerejski odsek obrne na ljutomersko konjerejsko zadrugo, se z njo dogovori in vlada nakupi na teh sejmih 15 žrebčkov.

7. Sklenilo se je, da se žrebci za vožnjo ne oddajajo.

8. Nadalje so se posvetovali, kako dobiti pregled čez plemenske kobile, kajti k letošnjemu pregledovanju je bilo pripeljanih komaj 8% od vseh zaskočenih kobil (5000 zaskočenih, okoli 400 pripeljanih). Na predlog g. Pavlina se je sklenilo, da morajo biti pripeljane k prihodnjemu pregledovanju vse kobile, ki so bile zaskočene po drž. žrebcih.

9. Od plemena izločeni žrebci dobijo na vratu žig [7].

10. Za načelnika osrednjega konjerejskega odseka se je izvolil nadživinozdravnik Knaflič. Tajništvo Slovenske kmetijske družbe se je naprosilo, da prevzame tajniške posle za osrednji odsek.

* Kranjski samostojni konjerejski odsek je imel svojo III. redno sejo dne 9. septembra 1919. Navzoči so bili gg. podpredsednik Knaflič, odborniki : Jan, Žark, Ogorelec, Molj, Zupančič, Kristan, Seljak, Bregar, Grad, Pavlin, Ravnihar, Rebernak, Černe. Podpredsednik Knaflič je potrdil nova uda odseka gg. Kristanaj in Bregarja ter otvoril sejo. Tajnik je prečital došle vloge in dopise. Predlog podp. Ravniharja, da se naj razširi premovanje na eno- in dveletne žrebce, se je sprejel. Ravnotako se je sprejel predlog odb. Pavlina, da se napravi na dež vlado vlogo zaradi pridobitve Robeža kot pašnika za mlade konje. Nato je poročal g. Pavlin o pravih osrednjega konjerejskega odseka in njegovih pododsekov. Kot plemenski okraji so se določili za mrzlokrvno pasmo : Radovljica, Kranj, Kamnik in levi breg Save litijskega okraja ; Ljubljana velja načeloma kot mrzlokrvni okoliš, vendar se naj pa skrbi za to, da bo tukaj postavljenih tudi zadostno število toplokrvnih žrebcev ; vsi drugi okraji veljajo kot toplokrvni. Vprašanje križanja naj se uravna po matični knjigi. Odsek je sklenil dalje, da se žrebci lahko pripuščajo vsak čas ; zapiski o pripuščanju naj se vpošljejo dvakrat na leto, in sicer posebej za dobo od 1. februarja do 31. avgusta in za dobo od 1. septembra do 31. januarja zopet posebej. — Odsek je sklenil, da naj pri pogodbah pri oddaji žrebcev velja načelo, da ne sme ostati žrebec v eniminstem okraju več kakor 4 leta ; dosedanje pogodbe naj se v tem zmislu izpremene ; po preteku 4 let naj dobi oskrbnik žrebca odškodnino, katere visokost določi komisija z ozirom na boljše ali slabše stanje žrebca. — Odsek je naročil g. Knafliču, da naj priobči v „Konjerejcu“ navodilo za izbrizgavanje kobil pred zaskočenjem, da se gotoveje oplode. — Zupančič je predlagal, da se naj izločijo slabi in nesposobni žrebci, ki smo jih svoječasno dobili od avstrijske uprave in se naj nadomeste z boljšimi. Pavlin je pojasnil, da se bo to lahko zgodilo, ker smo sedaj samisvoji ; vsled zmanjšanja toplokrvnih okolišev imamo toplokrvnih žrebcev preveč ; komisija bo določevala, kje in kateri žrebci se naj posfavljajo. Ker se nihče več ni oglasil k besedi, se je podpredsednik zahvalih odbornikom za polnoštevilno udeležbo ter zaključil sejo.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo Slovenske kmetijske družbe.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 6 K na leto.
Posamezna številka stane 40 v.
Udje Slovenske kmetijske družbe dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inzerat na vsi strani 300 K, na 1/2 strani 150 K, na 1/3 strani 100 K, na 1/4 strani 60 K, na 1/8 strani 25 K in na 1/16 strani 13 K. Udom 10% popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 90 v.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Slovenske kmetijske družbe; tisk J. Blasnikova naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Slovenski kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg št. 3. — Ponatisti iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 19-23. Ljubljana, 15. decembra 1919. Letnik XXXVI

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 20 vinarjev v denarju ali znakmah, sicer se naznanila ne objavijo. Upravištvu ne prevzame posredovanja.

Anke gobe (jurčke) kupuje po najvišjih cenah tvrdka M. Geršič & Co., Ljubljana Kongresni trg 10. 119

Najboljše apno ima vedno naprodaj I. Tauffer, apnenica, Zagorje ob Savi. 17

!! PILE ŽAGE !!
ORODJE

za vse svrhe najboljše kakovosti priporoča **Odon Koutny**, specialna trgovina jeklenih in tehničnih potrebščin v Ljubljani, Kolodvorska ulica 37. 70

Vrhnje in spodnje modrece, postelje po kuhinjske in spalne oprave priporočata Brata Sever, zaloga pohištva in tapetniška delavnica, Ljubljana, Marije Terezije cesta (Kolizej). 244

Več sto lopat in krampov proda Slovenska kmetijska družba v Ljubljani. Cena po dogovoru. 265

Stoječe ali posekane hraste kakor tudi deske kupuje vsako množino Franjo Repič, Ljubljana, Trnovo. 296

Mlinske kamne, sekane iz najboljše bele, ostre skale, trde in srednje od 40 do 100 cm široke, po naročilu tudi večje, izdelujem zopet in prodajam po najnižjih cenah s pisмено garancijo. Leskovšek Anton, posestnik in kamnosek, Sv. Jurij ob južni železnici pri Celju. 262

Letošnje brinje, lepo črno, se dobi v vsaki množini pri tvrdki A. Sarabon, Ljubljana. 310

Sadnih drevesc, in sicer jabolka, hruške, češnje, despleje in orchi, in vseh vrst prtilikovcev kakotudi več sto divjih kostanjev imam večjo množino naprodaj. Preseljati se prične oktobra meseca. Cena po dogovoru pismeno ali ustmeno. Naslov: Jakob Pintar, sadjerejec, Sv. Tomaž 26, p. Škofjaloka, Gorenjsko. 321

Pod za razdreti in prenesti, se takoj prodaj. Vprašati je na Sv. Petra cesti 76 v Ljubljani.

Lovski pes. V šoli v Bohinjski Srednji vasi je radi opustitve lova oddati lep, bel rnoblekasti lovski pes brax, star 2 leti, zanesljiv in vstrajen lovec za vsako divjadino. Cena po dogovoru. I. Ribterič, nadučitelj. 340

Koleselj kupim tudi rabljen. Peter Bajda, Štepanja vas 76. 351

Razne potrebščine lanene tropine, klajno apno, oljnate barve, firnež, terpentin, lak, razne šipe, kit itd. priporoča Anton Kravanja, Begunje pri Cerkljici. 336

Cela oprava mlekarne se proda. Pojasnila daje Janko Toman, Moravče, Gorenjsko. 330

Dva težka vozova (parizer in tajsels) proda Janko Toman, Moravče Gorenjsko. 331

Cementno opeko zarezano in ogliato prodajam, dokler je zaloga. Oddajam tuči najboljši splitski cement. Anton Eršjan, Kranj. 332

Turbina. Kupi se srednja, dobro ohranjena turbina za žago. Ponudbe z navedbo cene naj se pošlje na naslov: Stefan Jakop, posestnik Verpete, Frankolovo, pošta Vojnik. 333

Pavola. Kdor bi izpredel okoli 30 kg pavole, naj sporoči pogoje trgovcu Franc Cvek, Kamnik. 334

Pet koz in enega koza proda Jakob Urh, Kuljen pri Bledu. 335

Petletnega vola okrog 600 kg težkega, lepe rasti, rumenega, prodam za ceno po dogovoru. Alojz Knavs, posestnik, Gorenja vas št. 9, Stara Cerkev pri Kočevju. 336

Več lepih plemenskih mrjascov in svinj, 16 tednov do enega leta starih, Heševce in Mayerjeve pasme, proda graščina Križ pri Kamniku. 341

Pet svinjic 3 mesece starih, tri 8 mesece stare, lepe plemenske živali Hešove pasme mešane z jorkširsko in enega merjasca 10 mesecev starega, proda ali zamenja Ivan Lovrač, Medija-Izlake. 342

Bik 14 mesecev star, simodolske pasme je naprodaj. Marjeta Pirnaš, Dravje. 343

Tisoč enoletnih breskelj lepih, nad 50 cm visokih, prodam. Breskelje so lepo vkoreninjene, mešane dolenske vrste, drevesce stane eno krono. Naročijo n-j se pisмено; naročitve se po vrsti izvršujejo. Priporočam breskelje posebno za solnčne lege. Anton Zagar, Besnica 25, p. Spodnja Hrušica pri Ljubljani. 344

Jabolka okoli 400 kg dobre vrste ima naprodaj Joso Štrimpf, Hum-Rogatec. 345

Prodajam posestvo ki meri 66 johov in je polovica posestva lepe smrekove in bukovne hoste, za ceno po dogovoru. Prodajam ob enem tudi vso živino. Posestvo tudi zamenjam za manjše. Franciška Bauman, Planina Sp. Štajersko. 347

Jabolčnega vina okoli 4000 litrov ima naprodaj Ignac Majerič, Hum-Rogatec. 346

Lovec za mali lov, kateri razume gozdarstvo, slovenskega in nemškega jezika, se sprejme 1. grudnia 1919 v stalno službo. Spričevala in plačilne zahteve je pošiljati na oskrbnitvo graščine Novikloster, Sv. Peter Sav. dolina. (Samec ima prosto oskrbo.) 348

Vagu desetičnu, veliko 150 met. stot., 180 duljine, širina 1,00—1,20 met. stot. za vagati t. z. 10—1200 kg (za pajčke vagati) kupuje odmah Fran Horvat, Plešivica, p. Jastrebarsko (Hrvatska). 349

Nerabljen brzoparilnik za 85 l prostornine, prodam za ceno po dogovoru. Ivan Marčun, Ljubno, Podnat. 350

Drva, les. Kupim vsako množino tesane in rezane jelovine, kakor tudi bukova drva, kole po 2 m, tavolete in testone franko vagon Vaše postaje. Najnižje ponudbe pod »Eksport lesa« na upravo »Kmetovalca«. 352

Prazne vreče. Slovenska kmetijska družba kupi in prevzame v svojem skladišču Ljubljana Turjaški trg 3, vsako množino dobro ohranjenih jutatih pa tudi papirnatih vreč. 353

Sto mernikov ajdovik plev ima naprodaj Dovč Steržec 13, p. Jelca. Cena po dogovoru. 354

Primečaj krmi Mastin!

Enkrat na teden primečaj krmi pest praška Mastin. Ob pomanjkanju krme, ko se uporabljajo nadomestna sredstva za krmila, pa se primeža dvakrat na teden. Prašek Mastin je dobil najvišje kolajne na razstavah v Londonu, v Parizu, v Rimu in na Dunaju. Tisoči gospodarjev hvallijo Mastin, ko ga enkrat poizkusijo, in ga ponovno rabijo. 5 zavojev praška Mastin zadostuje za 6 mesecev za enega prasiča ali vola.

Ako se Mastin pri Vas v lekarnah in trgovinah ne dobi, potem ga naročite po pošti. 5 zavojev Mastina 20:50 poštnine prosto na dom. (66)

Mazilo zoper garje (naftomazilo) uniči pri ljudeh garje, lišaj, srbečico, kožne bolezni, izpuščaje. Pri živini uniči garje. 1 lonček 6, po pošti 7 kron.

Lekarna Trnkóczy

Ljubljana, Kranjsko. Zraven rotovža.

Izdelujem kmečke mline

od najmanjšega do največjega:

za roko,
vodno in
motorno
moč.

Mlini so opremljeni s presejalniki in kamni, kojih ni treba nikoli klepati, za kar jamčim.

Ti mlini meljejo vsako žito ter napravljajo lepo in okusno moko za kuho in pecivo pri samo enkratnem nasipu. Razpošiljam razne vrste **mlinske kamne** in druge potrebščine za mline

ter poljedelske stroje.

Josip Čretnik

stavbenik mlinov (64)

v Sv. Jurju ob Južni železnici.

S tehničnimi in praktičnimi nasveti vsakomur na razpolago.

Prvi in edini slovenski zavarovalni zavod je

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani

107

Dunajska cesta št. 17.

Sprejema:

1. V novoustanovljenem življenjskem oddelku zavarovanja za slučaj smrti in doživetja v vseh sestavah, zavarovanja za otroško doto in ljudska zavarovanja.

2. V požarnem oddelku proti požarnim škodam zavarovanja poslopij, premičnih, pojskih prid.ikov i. t. d.

Osamosvojimo se na gospodarskem polju! Zavarujmo le pri naši domači Vzajemni zavarovalnici!

Pozor poljedelci!

Izdelovalci čilskega solitra — jednega od najkoristnejših umetnih gnojil — želeči, da poljedelcem kraljestva SHS nudijo kar najboljša obveščanja in navodila o uporabi vseh vrst umetnega gnojila a posebno onega, katero je našim zemljam najpotrebnejši in to je

azotno gnojilo.

Odpri, so pd 1. junija t. l. svojo delegacijo za kraljestvo SHS.

Pisarna delegacije se nahaja v Beogradu, Resavska ulica št. 33. ki stavlja svoje usluge brezplačno na razpolago vsem poljedelcem in zainte resovantim v kraljestvu SHS. (75)

Jeklarna na Ravnah

(Georg Graf v. Thurn'sches Stahlwerk Strelteben) ustanovljena 1774. leta.

Gaštanj-Ravné, Koroško (Jugoslavija). Poštna postaja Guštanj, žel. postaja Prevalje. Brzojavni naslov: Jeklarna Guštanj. Proizvaja: Azzalonsko in bresclansko jeklo v zabojih, s sidrom kot varstveno znakom. Legirana in nelegirana topilniška jekla za vsakovrstno orodje največje trajnosti.

Jekla za orožje, drugovrstna, za kladiva, žlebe, matrice; za dieta in nože za obdelovanje železa; za svedre, za rudo, premog in kamen; za pile, rezila vitaina dieta itd.

Legirana in nelegirana martinova jekla za vozovne in vagonse vzmeti; za konstrukcijske dele posebne trdnosti v avtomobilni in letalni industriji; za kolesna obroča; za kose, srpe, sekire, motike, lopate itd.

Izgotavlja: Vozovne oši s pušami in nakonečniki; transmisijske valke (strugane do 4 m, surovokovane do 6 m dolžine); v želeh kovane dele za avtomobile in vagné; krogle za cementne mline itd.

Prvo jugoslovansko specialno stavbno podjetje za kurilno tehniko.

Zastopstvo: Nunska ulica št. 10, LJUBLJANA (101)

se priporoča za projektovanje in izvršitev

opekaren,

kročnih peči za opeko in apno,

DIMNIKOV ZA TOVARNE

Njih poprava tudi brez prekinjenja obrata.

Vzidanje vse vrste kotlov.

Viničar

kateri se razume na vse posle v vinogradu in v kleti, ki zna cepiti trsje in sadje se išče. Nastop službe l. novembra. Plača po dogovoru.

Fran Hočevnar,

Perjavica, (76)

pošta in žel. post. Stenjevec pri Zagrebu.

Tvrdba

R. Miklauc v Ljubljani

se je preselila

iz dosedanjih trgovskih prostorov v lastni lokal

Pred škofijo štey. 3

Lingarjeva — Medena ulica — tik škofijske palače, kjer se nahaja trgovina

„Pri Škofu“.

Podpisani se zahvaljuje za izkazano zaupanje ter se priporoča za mnogobrojni obisk z zagotovilom najboljše postrežbe.

(90)

S spoštovanjem

R. Miklauc.

= Konjske garje = srbečico = malarijo

lahko uspešno zdravite le z mojimi prvovrstnimi, preizkušenimi, predvojnimi zdravili. — **Mazilo proti konjskim garjam** 1/4 l za 20 K. **Mast proti človeški srbečici**, 1 lonček za 6 K. **Mast za otroke proti garjam**, 1 škatljica za 2 K. **Domača mast za rane**, 1 lonček za 8 K. **Sladkorna zrna proti malariji za odrasle**, kakor tudi za otroke, 50 zrnov za 24 K. — Zavoji se zaračunavajo po nabavni ceni. Navadna in tudi vsakovrstna druga zdravila pošilja po povzetju ali proti predplačilu

lekarna (60)

pri „Materi božji“, MR. VJ. RUBELLI, Zagreb, Prilaz 17.

Cementna (11)

strešna opeka

najbolj trpežne vrste se dobi pri tvrdki

Ivan Jelačin,

Ljubljana, Emonska cesta št. 2.

Prvorazredno sjeme

za proljetnu sjetvu

dobavlja

Sjemenar d. d. Osijek

Gajev trg 1:

Telefon br. 663.

Brzojavni: (82)

Sjemenar, Osijek.

DRUŽBENE VESTI.

* Glede vreč pri apnenem dušiku moramo naračnikom naknadno sporočiti, da železnica več ne sprejema malih pošiljatev v odpremo, ker se nahaja to dušičnato gnojilo v papirnatih vrečah, ki jih ni večkrat prekladati. Družba bo zato apneni dušik razposlala iz Ljubljane le v celih ali polovičnih vagonih, ki se ne prekladajo in pridejo tako papirnate vreče redno nepoškodovane v roke naračnikov. Kdor pa želi, da se mu posebej pošlje manjšo pošiljatev, mora poslati potrebne dobre jutaste vreče zanjo. Vsekakor priporočamo udom, da apneni dušik kakor sploh vse kmetijske potrebščine naročijo pri družbi le potom svojih podružnic, ker pri takih skupnih naročilih prihranijo dosti na prevoznini, pridejo ceneje do blaga in končno tudi družbi olajšajo delo. V pločevinastih zaklopnih, ki stanejo danes po 45 do 50 kron, tvornica nikomur več apnenega dušika poslati ne more.

* Denar za naročene potrebščine je družbi naprej plačati i. s. najpripravneje potom poštinih položnic št. 10712, na katerih se lahko obenem napiše tudi naročilo. Navadne naročitve izvršuje družba načeloma le po povzetju.

* Slovenska kmetijska družba ima za svoje ude v zalogi sledeče kmetijske potrebščine:

* Apneni dušik $28\frac{21}{21}\%$ po K 160— za 100 kg takojšnje prijave sprejema družba neobvezno, vreče mora naročnik sam dostaviti.

Antiavit v varstvo setev pšenice, turščice, graha, grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi itd., se dobi v zaklopnih 50 g za K 8—.

* Ergofor, fiziološki železo-apneni preparat se imenuje redilni prašek za živino, ki ga priporočajo celo iz živinozdravniške stroke posebno za konje, a tudi za drugo živino. To sredstvo učinkuje baje posebno dobro ob današnjih slabih prehranjevalnih razmerah pri živini, ki ji primanjkuje močnih krmil in posebno pri konjih ovsu. Tega praška se poklada na dan in glavo:

pri konjih . . . . . po 2—4 ne polne žlice

pri govedih . . . . . " 2—6 " " "

pri kozah ovčah in prasičih " 1—2 " " "

V začetku je treba seveda polagoma navajati žival na ta prašek in šele čez nekoliko dni ji je pokladati določeno množino. Pri vsakem zavoju je zraven tudi primerno navodilo, kako se ta prašek poklada. En zavoj tehta 1 kg in stane 20 K.

Eponit, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. stane kg 12 K.

Klajno apno po K 160— sto kg z vrečo vred. Po pošti se klajno apno posameznikom ne razpošilja, vpoštevajo se le skupne naročbe podružnic z največ 100 kg.

Kostni superfosfat po K 200— sto kg. Vreče je treba družbi ob naročanju dostaviti.

Kostna moka po K 180— za 100 kg; jutaste vreče mora naročnik v napolnitev poslati.

Kožna moka po K 106— sto kg, naročnik mora jutaste vreče dostaviti.

Lanene tropine po K 210— sto kg, vreče se posebej računijo.

Meltor, preskušeno sredstvo proti peronospori na vrtnih in proti drugim glivičnim in živalskim škodljivcem na vseh rastlinah, stane kg za ude 3 K 40 vinarjev. Mlečne cevi iz kosti, št. 3561 po K 140.

Roženo moko, izvrstno dušičnato gnojilo oddaja Slovenska kmetijska družba po 150 K za 100 kg brez vreč. To umetno gnojilo je posebno velike vrednosti za vinograde, ker se v zemlji razkrajja le polagoma in deluje torej po več let. Pozivljemo vse kmetovalce, v prvi vrsti pa vinogradnike, naj si to umetno gnojilo naroče. Troši se ga lahko vsak čas, treba ga je pa podkopati ali podorati. Vreče mora naročnik poslati.

Sladkorna pesa po K 8— kg.

Semenska pesa. Seme izvirne severonemške rumene in rdeče Mamut krmilne pese K 24— kg.

Sladne kali so ostanki slada, ki ga podelajo pivovarne iz ječmena in obstoje povprečno iz osušenih listnih in koreninastih kali. Vsebujejo povprečno po 23 % dušičnatih snovi, med temi 11 % prebavljive beljakovine, 1—2 % toličce in 44 % škroba in sladkorja. Iz tega se jasno vidi, da so prvovrstna krma za mlečne krave, ker zelo pospešujejo mlečnost. Pokladamo jih največ do 3 kg na dan in glavo in sicer najprimernejše oparjene ali namočene in zmešane z rezanico. Dobre so tudi za živino, ki jo hočemo opitati, ker pospešujejo presnavljanje. Takim volom in kravam damo po 3 kg, prasičem največ po 1 kg na glavo in dan. Pa tudi manjše množine dobro izkoristijo. Žrebeta in teleta istotako dobro uspevajo po tem močnem krmilu. Poklada se jim $\frac{1}{2}$ do 1 kg na dan in glavo. Brejim kravam pa jih ne smemo krmiti, ker v ti dobi jim niso koristne. Kmetijska družba razpolaga s sladnimi kali in jih oddaja po 170 kron za 100 kg, vreče se posebej računijo.

* Vreče. Vsak naročnik mora poslati za kostno moko, roženo moko, apneni dušik itd. svoje dobre jutaste vreče, ker dobiva družba vsa gnojila itd. sedaj le v papirnatih vrečah, ki jih železnica ne sprejema za odpremo v manjših pošiljativah.

Vinometri, komad po 24 K.

Žveplenokislo glino namesto galuna, kot primes galičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja po 1 K kilogram.

Žveplo (žveplene ploščice) na juti za žveplanje sodov, najboljšje, brez arzena po 20 kron kilo.

KONJAK

za oslabele vsled starosti, proti slabostim v želodcu in proti izgubitvi telesne moči, je

stari vinski konjak pravo oživiljenje.

Razpošilja dve polliterske steklenice, ovojnina in poština prosta za K 68—

Benedikt Hertl, graščak na graščini Gollj pri Konjicah Štajersko. (55)

Sprejemem službo

graščinskega ali nadvrtnarja na veleposestvu, kjer polagajo važnost na intenzivno in rentabilno delo. Posedujem dolgoletne izkušnje in dobro izvežbanost ter reflektiram na stalno službo. Ker sem sam, bi želel oskrbe. Dopisi prosim na naslov H. W. nadvrtnar, Ljubljana, Cegnarjeva ulica 4/1, pri gospej Vadnal. (104)

Med

in (102)

vosek kupuje

v vsaki množini družba „SAD“ preje Primož Hudovernik, Ljubljana, Kolodvorska ulica.

Vzajemno podporno društvo

v Ljubljani, registrovana zadruga z omejenim zavezom.

Posojilo na osebni kredit: 6 %.

Posojilo na hipoteko: 5 $\frac{1}{2}$ %.

Mesečna odplačila.

Ranžijska posojila na več let.

Mali vračevalni obroki.

Pisarna: Kongresni trg št. 19. Uradne ure od 8 do 12. (105)

Prospekti brezplačno na razpolago.

Rezervni zakladi nad 500.000 K.

Hranilne vloge 3 $\frac{1}{4}$ %.

Kmetovalci!

Pri nakupovanju kmetijskih in drugih vsakdanjih potrebščin (80)

ozirajte se le na tvrdke,

ki se Vam potom oglasov v

»Kmetovalcu« priporočajo.

I Samo I

za dve kroni

pošilja

Slov. kmet. družba

:: v Ljubljani ::

ilustrirano knjižico

„Izrejevanje

:: matic“ ::

ki je neobhodno potrebna vsakemu čebelarju.

Najmodernejše obleke

lastnega izdelka za gospode in dečke, tu- in inozemsko

manufakturno in modno blago

razpošilja (100)

Prva kranjska razpošiljalnica

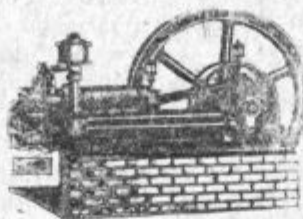
SCHWAB & BIZJAK

Ljubljana, Dvorni trg

Pod Narodno kavarno.

Gospodarska zveza v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor.

Velika za-
loga vsa-
kovrstnih
poljedel-
skih stro-
jev (3)

iz najslavitejših tovarn.
Zastopstvo za parne kotle znanih tvornic, Welsia'.

Lepo letošnje brinje

črno popolno-
ma dozorelo

se dobi v vsaki mno-
žini pri tvrdki

Mihael Omahen
Višnjagora.

Istotam se kupi
ovčja volna

po najvišji dnevni
ceni. (103)

Ženitna ! ponudba. !

Posetnik na Štajerskem
srednjih let se želi v
svrhu ženitve seznaniti
z dekletom ali vdovo,
ki ima gostilno ali
kmečko posestvo ali pri-
merno premoženje. Do-
pise sprejema uprav-
ništvo „Kmetov-ica“ v
zaprtih ovojih - napisom
„Jesen“. Slike se takoj
vrnejo. (106)

Rogaška slatina

Tempel vrelec:

Najboljša namizna voda, najbogatejša na ogljikovi
kislini. Pospešuje prebavljanje in preosnavljanje.

Styria vrelec:

Zdravilna voda proti kroničnemu katarju želodca
in čreves, najboljši pripomoček proti slabemu pre-
bavljanju in teku. Proti boleznim jeter in ledvic,
sladkorna bolezen.

Donati vrelec:

Najmočnejši vrelec svoje vrste, posebno dobro
sredstvo proti črevesnemu katarju, želodčnemu ka-
menu, sladkorni boleznim, debelosti, putiki, hemo-
reidum itd.

Rogaška slatina

je najbolj priljubljena in se v obče največ zahteva.
To pa radi tega, ker je izmed vseh alkalično-sa-
liničnih rudninsko-kislih slatin najbogatejša na
ogljikovi kislini. — Ta slatina je najokusnejša
krepčilna in oživljajoča pijača; ob enem pa tudi
najboljše sredstvo s katerim se obvaruje v mrzlih
krajih mrzlice. (87)

Rogaška slatina

je najboljše namizna in mineralna voda, katere
ni nikdar slabega okusa ali duha. :

J. Komatič,
dolgoletni zastopnik znane
tvrdke K. in R. Ježek,
Blansko, tovarna kmetijskih
in poljedelskih
strojev in motorjev se pri-
poroča. — Dobra in so-
lidna postržba.
Ljubljana, Gradišče št. 11
Nadalje priporočam
dobro znano parno
WELSLIA
katera izdeluje izvrstne
brzoparilnike
vseh velikosti z dvojnimi
pocinkanim parnim
kotlom, in porabno
obenem za kuhanje
žganja. (40)
Decimale tehtnice
cimentirane vseh veli-
kosti, z uteži vred.
Sprejemam naročila
na slamozna nože.
Cene po dogovoru.
Ker je tovarni težek
uvoz dovoljen, senarode-
ni stroji lahko takoj dobe.

Najstarejša hranilnica v Sloveniji!

KRANJSKA HRANILNICA v Ljubljani

ustanovljena leta 1820

sprejema hranilne vloge proti

3%

obrestovanju (in dovoljuje hipotekna posojila po

4 1/2%)

S hranilnico sta zvezana Kreditno društvo in
starostna hranilnica za posle in delavce.

Hranilnica je sirotinskovarna in jo nadzoruje
deželna vlada za Slovenijo.

Rezervni zakladi znašajo približno

8 milijonov kron.

Čisti dobiček je, v kolikor se ne porabi za
okrepitev rezervnih zakladov, po pravih določen
in pospeševanje občekoristnih naprav in podjetij
na Kranjskem. (95)

Za te svrhe se je doslej darovalo 8,698.000 kron.

Pismene pošiljave je nasloviti na Kranjsko
hranilnico v Ljubljani, Knafljeva ulica števil. 9.

Marmornate plošče

za pohištvo in
strojarje (88)

Grobne spomenike

vsake velikosti
dobavlja

Alojzij Vodnik
kamnosek v Ljubljani,
Kolodvorska ulica.

Parilnike za krmo, Welsia'

močne in nepokončljive, vse veli-
kosti od 60 do 600 l izdeluje samo
Reform-Werke, Wels. O. Ö.

Nadalje specialni izdelki:
Konjske grablje
tako dobavno.

Obračalni parilnik z al-
brex naprave za žganjarstvo.

Kotlji za kuhanje žganja.

Kotlji za kuho in pranje.

Patentne peči za peko in sušenje
Prekajevalnice.

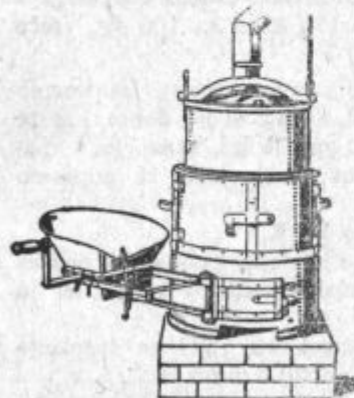
Gnojilne sesalke. (98)

Pocinkani lonci in keglce.

Mize za pranje.

Pesode in valjalnice za perilo
(Monga).

Ceniki na željo zastoj.

Ljudska posojilnica

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6.

obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska
posojilnica in je imela koncem marca 1919 nad 40 mili-
jonov kron vlog in nad 1 milijon enstotisoč kron rezervo-

(5)

nikh zakladov.

Posojila se dovoljujejo po 4 do 5%.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom

Kmetska posojilnica Ljubljanske okolice

registovana zadruga z neomejeno zavozo
v LJUBLJANI

v lastnem združnem domu na Dunajski cesti števil. 18.

Obrestuje hranilne vloge po 3% (2)

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za višalke.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s tekočim prometom
ter jih obrestuje od dne vloge do dne dojava.

Stanje hranilnih vlog nad 42,000.000 kron.

Stanje rezervnih zakladov 4,100.000 kron.

Vinometre »Bernadot« — Asbestov
bombaž in prašek — Eponit —
Francosko želatino — Lipovo oglje
Marmornat prašek — Modro ga-
lico — Natrijev bisulfit — Ribji
mehur — Špansko zemljo — Tanin
Žveplo v prahu — Limonovo kis-
lino — Vinsko kislino — Sode
bicarbono — Strupa proste barve
itd. ima v zalogi po najnižji ceni

Drogerija ANTON RANČ

Ljubljana, Židovska ulica 1. ☉